Partnerkontakt: Säkerhetsarbete med våldsutsatta personer när våldsutövaren går i behandling

En studie av en försöksverksamhet

Socialstyrelsen

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran.
Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se.

ISBN 978-91-7555-295-8
Artikelnummer 2015-3-21

Publicerad www.socialstyrelsen.se, mars 2015

Förord

Regeringen gav i april 2012 Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla metoder för arbetet med personer som utövar våld mot närstående och som inte är föremål för insatser inom kriminalvården. Uppdraget bestod av fyra delar, varav ett var av att genomföra en försöksverksamhet för att ta fram en modell för att förbättra säkerheten för närstående till våldsutövaren. Det är den delen som presenteras i denna rapport.

Syftet var att skapa en fungerande partnerkontaktverksamhet baserad på frivillighet och som beaktar säkerheten för våldsoffren, inklusive systematisk riskbedömning i kommunerna. I arbetet skulle det ingå att ta fram en manual för partnerkontaktverksamheten och riskbedömningsinstrumenten.

Uppdraget har genomförts i samarbete med sju verksamheter för våldsutövare: Utväg Södra Älvsborg i Borås, Kris- och våldsmottagningen för män i Falun, Utväg i Göteborg, Manscentrum – Kriscentrum för män i Stockholm, Mansmottagningen i Trelleborg, Kriscentrum för män i Västmanland och i Västerås och Familjefridsteamet i Ängelholm. Socialstyrelsen tackar för ett gott samarbete.

Samråd har skett med Rikspolisstyrelsen, Brottsoffermyndigheten, Uppsala universitet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Kriminalvården och länsstyrelserna samt Centrum för Andrologi och Sexualmedicin vid Huddinge Sjukhus. Socialstyrelsen tackar för värdefulla upplysningar och synpunkter.

Rapporten har utarbetats på Socialstyrelsens avdelning för Kunskapsstyrning. Christina Ericson har varit projektledare och Sandra South projektmedarbetare. Knut Sundell har varit ansvarig enhetschef.

Lars-Erik Holm
Generaldirektör

Innehåll

Förord 3
Sammanfattning 7
Inledning 8
Uppdrag om att förbättra säkerheten för närstående till våldsutövaren 8
Vad är partnerkontakt? 8
Projektets syfte 11
Hur gick denna studie till? 13
Urval av verksamheter 13
Utvecklingen och prövningen av metoden skedde i tre faser 14
Verksamheternas förutsättningar inför prövningen av metoden 18
Resultat från utvecklingsfasen 19
Verksamheternas arbete under utvecklingsfasen 19
Metoden ansågs vara genomförbar enligt personalen i grupp 1 20
Resultat från prövningsfasen 21
Hur verksamheterna jobbade vid förmätningen respektive prövningsfasen 21
Partnernas erfarenheter av att delta i partnerkontakt 25
Verksamheternas erfarenheter av att implementera partnerkontaktmetoden 31
Diskussion 34
Huvudresultat: 34
Svar på frågeställningar 35
Implikationer för framtiden 40
Referenser 41
Bilaga 1. Enkäten för att undersöka verksamheternas förutsättningar inför prövning av metoden 42
Bilaga 2. Enkät om manualen till partnerkontaktpersoner efter första kontakt 44
Bilaga 3. Information som samlades in om varje våldsutövare 45
Bilaga 4. Checklistan över hur partnerkontakten gick till 46
Bilaga 5. Intervjuenkät om våldsutsatta personer upplevelser av partnerkontakt 47
Bilaga 6. Verksamheterna i grupp 1: Kontakt med våldsutövare under utvecklingsfasen 49
Bilaga 7. Insatser som partners fick under utvecklingsfasen 50
Bilaga 8. FREDA-beskrivning dimensioner 51
Bilaga 9. Kontakt med våldsutövare under förmätningen och prövningsfasen 53
Bilaga 10. Kontakt med våldsutsatta partners under förmätningen och prövningsfasen 55

Sammanfattning

Partnerkontakt är en arbetsmetod för att värna om den våldsutsatta personens och dennes eventuella barns säkerhet under den tid våldsutövaren går i behandling för det våld han eller hon har utövat i relationen. Metoden utgår från den verksamhet som behandlar våldsutövaren. I den här rapporten beskrivs utprovandet av en manualbaserad metod för partnerkontaktarbete där riskbedömning med kvalitetssäkrade instrument ingår. Arbetet har genomförts i samarbete med sju verksamheter för våldsutövare i Sverige. Resultaten visar att:

- Medarbetarna vid verksamheterna var positivt inställda till metodens genomförbarhet och de olika momenten som ingick.
- Att implementera partnerkontaktmetoden krävde en stor omställning och en ökad arbetsbörda för de berörda. Faktorer som försvårade var hög personalomsättning, ett fåtal anställda och små resurser, avsaknad av en utsedd person som ansvarade för alla partnerkontaktuppdrag, att inte ha en rutin för kontakt med partners före implementeringen påbörjades samt att chefen inte hade tydlig insyn och engagemang i projektet.
- Partnerkontaktmetoden var genomförbar i praktiken. Fem av sju verksamheter lyckades pröva metoden i kontakten med åtminstone en våldsutsatt person. Alla verksamheter tyckte metoden och manualen var användbar.
- Andelen våldsutövare som tillfrågades om partnerkontakt ökade från 38 procent före till 68 procent efter metoden hade införts. Trots ökningen innebär detta att partnerkontaktmetoden inte användes i den utsträckning som manualen påtalar, det vill säga för alla våldsutövare som kontaktar verksamheten.
- Det förekom att verksamheterna aldrig tillfrågade våldsutövarna om partnerkontakt, liksom att våldsutövare eller våldsutsatta avböjde densamma. Andelen våldsutsatta som fick partnerkontakt ökade signifikant från 15 procent före till 28 procent efter metoden hade införts.
- Efter att metoden hade införts fick våldsutsatta personer en mer likartad information och stöd. Riskbedömningar utfördes i majoriteten av fallen efter metodens införande, till skillnad mot innan.
- Av 32 kvinnor som deltog i partnerkontakt intervjuades 15. De var generellt positiva till partnerkontakt, ungefär hälften kände sig säkrare efter att ha fått en partnerkontaktperson och majoriteten var aldrig oroliga över att våldsutövarna skulle vara mer benägna att använda kontrollerande beteende, hot eller våld som följd av att de tog del av partnerkontakt.

Inledning

Uppdrag om att förbättra säkerheten för närstående till våldsutövaren

Socialstyrelsen utförde 2011 på regeringens uppdrag en förstudie om hur säkerheten hos våldsutsatta personer tillgodosågs av kommunala och ideella verksamheter som behandlar våldsutövare. Trettiofyra av 63 verksamheter för våldsutövare svarade på en enkät som Socialstyrelsen skickade ut i och med förstudien. Av dessa svarade 27 stycken att de hade någon form av kontakt med partnern knuten till sin behandling av våldsutövare. Få av verksamheterna använde sig dock av någon strukturerad nedskriven arbetsmetod, och ännu färre gjorde riskbedömningar baserade på standardiserade riskbedömningsinstrument [1].

Mot bakgrund av dessa resultat fick Socialstyrelsen 2012 ett nytt uppdrag av regeringen: Att genomföra en försöksverksamhet för att ta fram en modell för att förbättra säkerheten för närstående till våldsutövaren. Syftet skulle vara att skapa en fungerande partnerkontaktverksamhet baserad på frivillighet och som beaktar säkerheten för våldsoffren. Systematisk riskbedömning skulle ingå i modellen. I arbetet ingick att ta fram en manual för partnerkontaktverksamheten och riskbedömningsinstrumenten (se bilaga 11 för manual).

Vad är partnerkontakt?

Partnerkontakt är en metod för att värna om den våldsutsatta personens och dennes eventuella barns säkerhet under den tid våldsutövaren går i behandling för det våld han eller hon har utövat i relationen. Metoden kallas partnerkontakt för att det är partnern eller före detta partnern[1] till den som utövat våldet som kontaktas och erbjuds hjälp. Metoden utgår från den verksamhet som behandlar våldsutövaren. Inom ramen för detta uppdrag kan dessa verksamheter vara knutna till socialtjänst eller vara ideella organisationer[2], men partnerkontakt finns även inom kriminalvården.

De partnerkontaktmodeller som återfinns i tidigare forskning och andra publikationer kan grovt delas in i två kategorier [1]. Den ena ger ett mer begränsat stöd, fyra till sex kontakttillfällen, och hjälper istället de våldsutsatta personerna vidare till verksamheter som kan erbjuda ytterligare stöd [2]. Den andra ger ett utökat stöd vid samma verksamhet som håller i själva partnerkontakten, till exempel i form av regelbundna samtal [3]. Riskbedömning och information om andra stödinsatser ingår i båda modellerna.

[1] För läsbarheten skull kommer ordet ”partner” att fortsätningsvis att användas när både nuvarande och före detta partner diskuteras.

[2] Ideella organisationer kan i detta sammanhang arbeta på uppdrag av socialtjänsten eller vara helt fristående från socialtjänsten.

I detta uppdrag är det en avgränsad modell bestående av cirka fem kontakttillfällen som har prövats. För att bedriva en mer omfattande partnerkontaktverksamhet krävs mer resurser än många verksamheter i Sverige har.

Den avgränsade partnerkontaktmodellen

De som arbetar som partnerkontaktpersoner kan exempelvis vara behandlare vid verksamheter för våldsutövare. De behandlare som finns vid dessa kan alternera i rollen som partnerkontaktpersoner. När en behandlare ansvarar för en våldsutövare så får någon annan behandlare vid verksamheten vara partnerkontaktperson för den våldsutsatta[3]. Det kan också vara så att verksamheten för våldsutövare har en person anställd som utför alla partnerkontaktuppdrag.

Partnerkontaktpersonen kan även befinna sig vid en annan verksamhet, till exempel vid ett kriscentrum för våldsutsatta personer, och upprätta ett samarbete med dem som behandlar våldsutövare. Det viktiga är att våldsutövarens behandlare och partnerkontaktpersonen inte är en och samma person.

Partnerkontakten startar med att våldsutövarens behandlare berättar för våldsutövaren om partnerkontaktmetoden. Uppgiften om att våldsutövaren går i behandling kan omfattas av sekretess[4]. När kontakt tas med den våldsutsatta för att erbjuda denne partnerkontakt kommer det innebära att uppgiften om att våldsutövaren går i behandling röjs. Om uppgiften omfattas av sekretess krävs därför att sekretessen för denna uppgift hävs, vilket kan göras genom att inhämta samtycke från våldsutövaren. Våldsutövaren samtycker där till att uppgiften om att han eller hon går i behandling kan föras vidare till partnerkontaktpersonen och till den våldsutsatta. När våldsutövaren har lämnat sitt samtycke kan den våldsutsatta kontaktas. Detta sker i början av våldsutövarens behandling. Den våldsutsatta kan sedan tacka ja eller nej till att ta del av partnerkontakten.

Partnerkontaktarbetet utgörs av cirka fem kontakttillfällen mellan den våldsutsatta personen och partnerkontaktpersonen. Dessa kontakttillfällen är utspridda under hela den tid som våldsutövaren går i behandling, vilket kan röra sig om allt från någon månad till över ett år.

Inom ramen för partnerkontakten ingår att informera om våldsutövarens behandling, bedöma säkerheten för den våldsutsatta och dennes eventuella barn med hjälp av standardiserade bedömningsinstrument samt att informera om relevanta verksamheter som kan erbjuda mer omfattande stöd och hjälp. Även om partnerkontaktpersonen inte träffar barnen direkt, så görs även en bedömning av barnens situation och vilka verksamheter som skulle kunna passa för dem. Vid misstanke om att ett barn far illa måste de lagar och regler för anmälningsskyldighet som gäller för verksamheten följas.

Partnerkontaktpersonerna har med andra ord en avgränsad men viktig roll i anslutning till våldsutövarnas behandling. Deras roll är att arbeta för de personer som utsatts för våld när den har utövat våldet går i behandling. Partnerkontakten ska bidra till att den våldsutsatta personen får den kunskap, förståelse och stöd denne behöver för att kunna planera för sin och sina even-

[3] Begreppet ”den våldsutsatta” används för att beskriva den person som utsatts för våldet.

[4] Enligt 26 kap 1 § Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon annan närstående till denne lider men (s.k. menprövning).

tuella barns säkerhet (så kallad säkerhetsplanering). Detta sker genom att hjälpa personen att:

- Få förståelse för den behandling som våldsutövaren genomgår samt få rimliga förväntningar på de resultat som behandlingen kan uppnå.
- Få en bild av hur våldsutsattheten sett ut över tid med hjälp av ett standardiserat instrument som fylls i tillsammans med partnerkontaktpersonen.
- Utföra en riskbedömning av våldsutövarens risk för återfall utifrån ett standardiserat riskbedömningsinstrument med frågor som fylls i tillsammans med partnerkontaktpersonen. Resultaten av riskbedömningen återkopplas till den våldsutsatta.
- Få prata om sin egen och eventuella barns livssituation och ta upp om det finns behov av annat stöd (t.ex. psykisk stöd för sin egen och barnens skull, hjälp med kontakt med andra myndigheter).
- Få kunskap om vilket stöd som finns att tillgå i det omgivande samhället, samt vid behov få hjälp att kontakta dessa verksamheter.
- Reflektera över möjliga åtgärder som kan öka säkerheten för personen och eventuella barn.

Utöver dessa centrala punkter kan partnerkontakt även innebära att viss information överförs mellan våldsutövarens behandlare och partnerkontaktpersonen (och i vissa fall ända fram till den våldsutsatta) för att främja den våldsutsattas och eventuella barns säkerhet. För att detta ska kunna ske krävs det att sekretessen hävs för dessa uppgifter. Våldsutövaren och den våldsutsatta kan häva sekretessen genom skriftligt eller muntligt samtycke.

Används partnerkontakt redan idag?

Partnerkontakt är inget nytt. I exempelvis Storbritannien och USA ingår partnerkontakt med riskbedömning som standard i behandlingsprogram för våldsutövare (se t.ex. The Respect Safe Minimum Practice Standard [4]). Kriminalvården använder sig av partnerkontakt i samband med sin behandling av våldsutövare inom programmet IDAP (Integrated Domestic Abuse Programme). Även inom socialtjänsten och bland ideella verksamheter för våldsutövare verkar utvecklingen gå mot ett större intresse för att införa partnerkontakt eller utveckla den som redan finns [1].

Tidigare forskning om och erfarenheter av partnerkontakt

Det finns sparsamt med tidigare forskning om partnerkontakt. Endast några få relevanta studier hittades vid en systematisk sökning i databaser som Socialstyrelsen gjorde 2011 och ingen av dem var en effektutvärdering. Därmed vet vi inte hur effektivt det är att använda sig av partnerkontakt. Hösten 2014 gjordes en uppdatering av sökningarna, utan att identifiera flera relevanta studier.

Däremot återfanns studier där våldsutsatta personer uttalat sig om hur det har varit att ta del av partnerkontakt. Studierna är främst kvalitativa och baseras på en begränsad population. IDAP:s partnerkontakt har utvärderats både av Kriminalvården i Sverige och av forskare i Storbritannien [2, 5]. Domestic Violence Intervention Project (DVIP) är det övergripande namnet på ett Du-

luthinspirerat[5] program som finns i bland annat London. I DVIP ingår Violence Prevention Programme (VPP) för männen och Women's Support Service (WSS) för kvinnor som blivit våldsutsatta. DVIP utvärderades i en processutvärdering från 1998 [6]. South Tyneside Domestic Abuse Perpetrator Programme (STDAPP) som funnits sedan 2006, driver partnerkontaktverksamheten Options. Options har utvärderats i en studie baserad på intervjuer med elva kvinnor [7]. De flesta av studierna är små.

I korthet pekar resultaten av studierna på att de våldsutsatta personer som tog del av partnerkontakt var nöjda. I Kriminalvårdens studie ansåg en majoritet av de våldsutsatta personerna att partnerkontakten medverkat till att öka deras säkerhet [4]. Samma studie visar att partnerkontakten bidragit till att de flesta våldsutsatta personerna fått bättre kunskaper om vart de ska vända sig om de blir utsatta för hot om våld eller våld.

En brittisk studie lyfter fram att proaktiva kontakter med våldsutsatta personer (att ringa upp och erbjuda hjälp när våldsutövaren söker behandling) gör att dessa får ett socialt stödnätverk tidigare än om det skulle vara upp till dem själva att ta första kontakten [6].

I en annan brittisk studie drar utvärderarna slutsatsen att kommunikationen mellan partnerkontaktpersonerna och våldsutövarnas behandlare måste förbättras [5].

I diskussionskapitlet kommer dessa och andra resultat från tidigare forskning att jämföras med denna studies resultat.

Projektets syfte

Syftet med projektet var att utveckla och pröva en strukturerad metod för partnerkontakt (inklusive standardiserad riskbedömning) som kan användas av socialtjänsten och andra berörda verksamheter. I arbetet ingår:

1. Att utveckla en manual för säkerhetsarbete som omfattar partnerkontaktverksamhet och riskbedömningsmetod
2. Att undersöka om den nya metoden kan användas praktiskt och att professionella och klienter accepterar den (så kallad genomförbarhetsstudie)
3. Att undersöka hur partnerkontaktverksamhet och riskbedömning sett ut före respektive efter den nya metoden introducerades.

Syftet med detta projekt är inte att undersöka om partnerkontakt ökar säkerheten för de våldsutsatta personerna. Innan en sådan effektutvärdering kan genomföras är det viktigt att först försäkra sig om att metoden kan användas på avsett sätt och att den är godkänd av dem som den vänder sig till.

[5] Duluthmodellen skapades på 1980-talet i ett samarbete mellan rättsliga myndigheter, psykisk hälsovård och kvinnorörelsen i staden Duluth i Minnesota, USA. I stora drag utgår modellen från en teori om att våld är ett maktmedel [1].

Frågeställningar

Följande frågeställningar utforskades:

- Vilka synpunkter hade verksamheterna och andra relevanta personer på manualen? Hur utvecklades manualen med hänsyn till dessa synpunkter?
- Hur såg verksamheternas förutsättningar ut inför prövningen av partnerkontaktmetoden?
- Hur arbetade verksamheterna innan partnerkontaktmetoden infördes jämfört med efter metodens införande? I vilken mån tillämpades metoden så som den är beskriven i manualen?
- Var metoden för partnerkontakt genomförbar enligt personal vid verksamheterna? Vilka framgångsfaktorer och hinder vid implementeringen av manualen kom fram vid prövningen?
- Hur uppfattade de våldsutsatta personerna metoden?

Hur gick denna studie till?

Urval av verksamheter

Behandlingsverksamheter för våldsutövare (inom socialtjänst och ideella) i Sverige tillfrågades i maj 2012 om de var intresserade av att medverka i en studie om partnerkontakt. Förfrågan skickades med e-post till 63 verksamheter som Socialstyrelsen hade kännedom om genom en förstudie [1]. Av dessa verksamheter, anmälde 25 intresse för att delta. Socialstyrelsen valde ut åtta stycken verksamheter utifrån information som fanns i förstudien samt utifrån uppgifter som samlades in via intervjuer med verksamheterna. Följande urvalskriterier användes:

- Verksamhetens storlek: Både större verksamheter som finns i storstäder samt mindre verksamheter som kan ha ett större upptagningsområde men som oftast tar emot ett mindre antal våldsutövare.
- Geografisk spridning: Verksamheter från flera olika delar av landet.
- Tidigare erfarenhet av att ta kontakt med partnern till våldsutövaren: Både verksamheter som hade en modell för kontakt med partnern (men som vill utveckla denna modell) och verksamheter utan tidigare erfarenhet av att ta kontakt med partnern.
- Intresse av att ingå i ett förändringsarbete: Verksamheter som inte bara var intresserade av att arbeta med partnerkontakt utan som även visade en förståelse för att förändringsarbete kan vara krävande och ta tid i anspråk.

Åtta verksamheter erbjöds i september 2012 att ingå i projektet och kom till ett uppstartsmöte i Stockholm. Efter detta möte valde en av dessa verksamheter, Kriscentrum i Malmö, i dialog med Socialstyrelsen, att avbryta sitt deltagande. Anledningen var att de redan hade en väl utarbetad modell för partnerkontakt som de tyckte fungerade bra. Kriscentrum Malmö fick istället en rådgivande roll i manualens utveckling och Ängelholm erbjöds att delta istället. En slutgiltig grupp av åtta verksamheter ingick i studien vid början av 2013:

1. Borås: Utväg Södra Älvsborg
2. Falun: Kris-& Våldsmottagningen för män
3. Göteborg: Utväg Män
4. Norrköping: Frideborg
5. Stockholm: Manscentrum- Kriscentrum för män
6. Trelleborg: Mansmottagning
7. Västerås: Kriscentrum för män i Västmanland
8. Ängelholm: Familjefridsteamet

En av dessa åtta verksamheter (Norrköping) var under sommaren 2014 tvungen att lämna projektet utan att ha prövat manualen. Resultaten redovisas därför endast förde kvarstående sju verksamheterna.

Utvecklingen och prövningen av metoden skedde i tre faser

Arbetet skedde i tre faser: förmätning, utvecklingsfas och prövningsfas. Verksamheterna delades upp i två grupper. Grupp 1, bestående av Stockholm, Trelleborg, Västerås och Ängelholm, deltog under alla tre faser. Borås, Falun och Göteborg utgjorde grupp 2 och deltog endast under förmätningen och prövningsfasen (se figur 1).

Figur 1- Tidslinje över studiens tre faser

Grupp 1- var med under alla tre faser

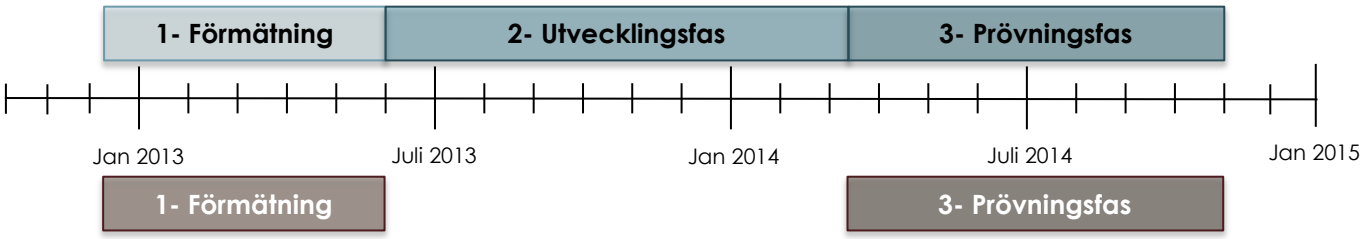

Grupp 2- var med under fas 1 och 3

Denna uppdelning gjordes främst för att möjliggöra ett närmare samarbete med ett mindre antal verksamheter (grupp 1) under perioden då metoden utformades och utvecklades (utvecklingsfasen). Verksamheterna i grupp 1 skulle pröva att använda metoden och föreslå eventuella ändringar de tyckte krävdes för att metoden skulle vara användbar i praktiken.

Efter att metoden hade utvecklats och ansågs vara praktiskt användbar av deltagarna i grupp 1, fick alla sju verksamheter (det vill säga både grupp 1 och grupp 2) pröva metoden. Det blev då möjligt att jämföra hur verksamheterna arbetade före respektive efter metoden infördes (förmätning och prövningsfas).

Uppdelning i två grupper möjliggjorde även en jämförelse mellan de två grupperna för att ta reda på om de eventuellt skilde sig åt. Det är tänkbart att verksamheterna i grupp 1 skulle kunna ha lättare att implementera metoden under prövningsfasen eftersom de hade varit med även under utvecklingsfasen.

Fas 1: Förmätning

Förmätningen gjordes för att kunna jämföra hur verksamheterna i både grupp 1 och grupp 2 arbetade innan metoden infördes med hur de jobbade under prövningsfasen. Förmätningen pågick från och med december 2012 till och med maj 2013.

Första och andra utkasten till manual togs fram

Det första utkastet av manualen skrevs av medarbetare vid Socialstyrelsen medan förmätningen genomfördes. Det baserades på den forskning och de manualer som Socialstyrelsen fått tag på via sökning i databaser, på hemsidor samt via kontakter med verksamheter som använder partnerkontakt.

Det första utkastet till manual utgick från följande material:

- Kriminalvårdens partnerkontaktmanual, knuten till det manualbaserade programmet IDAP (Integrated Domestic Abuse Programme) [8]
- En partnerkontaktmanual från det amerikanska behandlingsprogrammet Emerge [9]
- En partnerkontaktmanual från det brittiska behandlingsprogrammet DVIP (Domestic Violence Intervention Programme) [3]
- Några brittiska studier av partnerkontaktverksamhet [6, 7]
- Utvärderingen av IDAP:s partnerkontaktverksamhet [2, 5]
- Intervjuer med medarbetare från Kriminalvården som arbetat mycket med partnerkontakt (muntlig kommunikation, Anita Dahlérus och Mari-Anne Tobiasson, Kriminalvården, 2011)

Under förmätningen fick verksamheterna i grupp 1 lämna synpunkter på ett första utkast till manualen. Medarbetare vid Socialstyrelsen åkte ut till verksamheterna i grupp 1 för att samla in kommentarer på det första utkastet till manualen samt för att ge råd och tips inför utvecklingsfasen. Då samlades det även in information om hur förutsättningarna inför implementering av metoden såg ut för verksamheterna i grupp 1.

Verksamheternas kommentarer inkluderades sedan i ett andra utkast till manual.

Fas 2: Utveckling av metoden

Under utvecklingsfasen fick grupp 1 ge kommentarer på det andra utkastet av manualen samt utföra vissa prövningar av metoden i praktiken och ge återkoppling till Socialstyrelsen. Utvecklingsfasen pågick från och med juni 2013 till och med april 2014.

I augusti 2013 åkte medarbetare vid Socialstyrelsen ut till verksamheterna i grupp 1 för att ge extra information och stöd om implementering av manualen då de inte börjat använda den under sommarmånaderna. I mitten av september 2013 åkte medarbetarna vid Socialstyrelsen ut till två av verksamheterna i grupp 1 ytterligare en gång för mer stöd och information.

I slutet av utvecklingsfasen samlades kommentarer och synpunkter in från grupp 1. De efterfrågade inga stora förändringar av själva arbetsmetoden, utan de tyckte den fungerade. Verksamheterna bad dock om förtydligaden på vissa områden samt att en del avsnitt skulle utvecklas. Med dessa kompletteringar beslutades att denna version skulle implementeras under prövningsfasen för både grupp 1 och 2.

Förberedelser inför prövningsfasen

Verksamheterna i grupp 1 fick vid slutet av utvecklingsfasen återkoppling om bland annat hur många våldsutövare och våldsutsatta de haft kontakt med under perioden. De fick även vid samma tillfälle information om hur de skulle jobba vidare under prövningsfasen.

Verksamheterna i grupp 2 kontaktades i slutet av utvecklingsfasen. De fick då läsa och ge kommentarer på manualen för första gången.

Medarbetare vid Socialstyrelsen åkte ut till verksamheterna i grupp 2 i februari/mars 2014 för att samla in kommentarer på manualen samt för att ge tips och råd inför deras första test av manualen under prövningsfasen. Vid

detta tillfälle samlades det även in information om grupp 2:s förutsättningar för implementering av partnerkontaktmetoden.

Fas 3: Prövning av metoden

Alla sju verksamheter i grupp 1 och 2 fick pröva manualen från och med mars 2014 till och med oktober 2014. Resultaten från prövningsfasen skulle sedan jämföras med resultaten från hur verksamheterna arbetade innan metoden infördes (förmätningen).

Vidare skulle jämförelser mellan verksamheterna i grupp 1 och grupp 2 göras. Detta för att undersöka om grupp 1 hade lättare att implementera metoden på grund av att de hade varit med under utvecklingsfasen.

Ytterligare synpunkter på manualen samlades in och ett slutgiltigt utkast togs fram

Eftersom redan det andra utkastet av manualen ansågs vara lämplig för prövning kunde två olika jurister vid Socialstyrelsen granska utkast tre respektive fyra parallellt med verksamheternas prövning. Juristerna efterfrågade bland annat klargöranden om i vilka typer av verksamheter partnerkontakt kan förekomma. De ville även uppdatera skrivningarna om anmälningsskyldighet vad gäller barn som far illa och ändra formuleringar i samband med de avsnitt som tog upp samtycken, utbildning och dokumentation med mera.

Till utkast fem hade både verksamheternas och juristernas synpunkter infogats i manualen. Verksamheterna och en tredje jurist fick då en sista chans att läsa och kommentera den. Därefter var manualen färdig.

Instrument som användes för att samla in information

Information om förutsättningarna inför implementering av metoden samlades in med hjälp av en enkät som baserades på Beredskap för Förändring (BFF) [10] (bilaga 1). BFF är en svensk version av den amerikanska förlagan Organizational Readiness for Change (ORC) [11, 12].

När partnerkontaktpersonerna hade haft cirka två möten med våldsutsatta personer under utvecklings- och prövningsfasen skulle de återkomma till Socialstyrelsen. Medarbetare vid Socialstyrelsenintervjuade då partnerkontaktpersonerna via telefon utifrån en enkät för att ta reda vad de hade för synpunkter på manualen (bilaga 2).

Information om hur metoden var att genomföra samlades in vid möten med verksamheterna samt via intervjuer med de som arbetat som partnerkontaktpersoner.

För att besvara frågan om hur verksamheterna arbetade före och efter metoden infördes samlade medarbetare vid Socialstyrelsen in avidentifierad information om varje våldsutövare som verksamheterna hade kontakt med (bilaga 3). Medarbetarna samlade även in information om huruvida behandlarna utförde viktiga steg i den nya metoden (bilaga 4).

De våldsutsatta personer som samtyckt till att bli kontaktade av Socialstyrelsen intervjuades om sina erfarenheter utifrån en enkät baserad på Client satisfaction questionnaire-8 (CSQ-8) [13] (bilaga 5). De våldsutsatta personerna fick även beskriva det våld de utsatts för före respektive efter att de fick ta del av partnerkontaktmetoden. Information om våldets karaktär sam-

lades in för att få en bild av de våldsutsattas situation. Instrumentet FREDA-beskrivning [14] användes för detta syfte.

Analyser av datamaterialet

Studien är godkänd av Regionala etikprövningsnämnden (EPN) i Stockholm (EPNs dnr: 2013/443-31/5). Programmet SPSS har använts för att ta fram beskrivande statistik. Pearsons Chi-två-tester och Fishers exact tester beräknades med hjälp av ett webbaserat gratisprogram (VassarStats, www.vassarstats.net).

Verksamheternas förutsättningar inför prövningen av metoden

Innan manualen började användas första gången besvarade personal vid verksamheterna en enkät för att undersöka deras förutsättningar för ett förändringsarbete.[6] Minst två medarbetare per verksamhet svarade på enkäten.

Figur 2. Verksamheternas förutsättningar inför prövningen av partnerkontaktmetoden

Ett genomsnittligt svar under 3 är ett tecken på att det kan finnas behov av åtgärder/vidare arbete innan förändringsarbete påbörjas

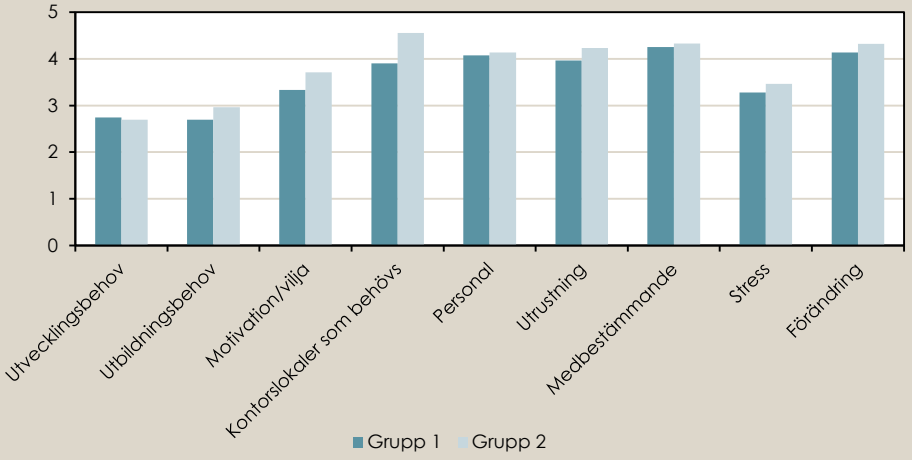

Både grupp 1 och grupp 2 hade liknande förutsättningar inför prövningen av partnerkontaktmanualen. Det visade en sammanställning av medarbetarnas svar per delskala (se figur 2). Båda grupperna uttryckte ett utvecklingsbehov när det gällde att få mer kunskap om de specifika målen med partnerkontaktmetoden innan förändringsarbetet påbörjades. De ville även få förtydligat vilka olika roller och arbetsuppgifter personalen skulle ha när de började använda sig av manualen. Det fanns även ett behov av att förbättra förvaringen av minnesanteckningar och eventuella journaler. Verksamheterna ansåg sig också vara i behov av ytterligare utbildning om relevant lagstiftning, föreskrifter och i datorhantering.

[6] Det vill säga innan utvecklingsfasen för grupp 1 och innan prövningsfasen för grupp 2.

Resultat från utvecklingsfasen

I detta kapitel redovisas resultat från utvecklingsfasen. Enbart verksamheter i grupp 1 deltog under denna fas. När uttryck som t ex. ”våldsutövaren tackade ja till partnerkontakt”, ”våldsutövaren godkände partnerkontakt”, ”våldsutövaren samtyckte till partnerkontakt” eller liknande används i detta och följande kapitel, så betyder det juridiskt sett att våldsutövaren har samtyckt till att häva sekretessen angående uppgiften om att han eller hon går i behandling. Denna uppgift kommer nämligen de våldsutsatta tillhanda genom att de blir uppringda och erbjudna partnerkontakt. Liknande uttryck används även i fall där våldsutövaren och den våldsutsatta via varsitt samtycke har hävt sekretessen för att viss information får överföras mellan våldsutövarens behandlare och partnerkontaktpersonen. Informationen som förmedlas rör sådant som kan främja säkerheten för den våldsutsatta och barnen.

Verksamheternas arbete under utvecklingsfasen

I detta avsnitt ges en översikt över viktiga moment i verksamheternas arbete under utvecklingsfasen. I bilaga 6 finns ett flödeschema som visar hur kontakten med våldsutövarna såg ut, och i bilaga 7 redovisas vilka insatser som de våldsutsatta fick.

De fyra verksamheterna i grupp 1 hade kontakt med 44 våldsutövare under utvecklingsfasen (spridning 4-19). Samtliga våldsutövare var män. Verksamheterna gick vidare med försök att kontakta partnern i 12 fall. Samtliga verksamheter i grupp 1 lyckades få kontakt med minst en partner (spridning 1-5). Fyra av de 11 partners som kontaktades tackade ja till erbjudandet om partnerkontakt samt samtyckte till att information som rörde risk och säkerhet kunde vidarebefordras till våldsutövarens behandlare (se bilaga 7). Två verksamheter hade kontakt med en våldsutsatt partner vardera under utvecklingsfasen och dessa tackade båda nej till partnerkontakt.

Verksamheterna arbetade enligt manualen när det gäller vilka insatser de våldsutsatta fick inom ramen för partnerkontakten. Samtliga fyra våldsutsatta personer som tog del av partnerkontakt fick information om våldsutövarens behandling samt utförde riskbedömningen av sin situation tillsammans med partnerkontaktpersonen. Tre av fyra partners fick även information om våldsutövarens behandling.

Metoden ansågs vara genomförbar enligt personalen i grupp 1

Samtliga verksamheter i grupp 1 ansåg att metoden var genomförbar och att det gick att utföra alla moment som beskrivs i partnerkontaktmanualen. Två verksamheter gick inte igenom hela metoden då de personer de kontaktade tackade nej till erbjudandet om partnerkontakt.

Då verksamheterna var positivt inställt till metodens genomförbarhet och inte gav några förslag på förändringar av själva partnerkontaktmetoden inleddes prövningsfasen där både verksamheterna i grupp 1 och 2 deltog.

Resultat från prövningsfasen

Alla sju verksamheter i grupp 1 och 2 deltog i prövningsfasen. Samma version av manualen prövades under denna fas som under utvecklingsfasen. I detta kapitel jämförs resultat från hur verksamheterna arbetade med en eventuell[7] partnerkontaktmodell under förmätningen med resultat från hur de arbetade när den nya partnerkontaktmetoden infördes under prövningsfasen. Resultaten baseras på information om alla våldsutövare som kontaktade verksamheterna under förmätningen och prövningsfasen, och även på information om de våldsutsatta som kontaktades eller inte kontaktades.

Eftersom det inte finns någon påtaglig skillnad mellan grupp 1 och 2 presenteras resultaten sammanslaget. Det var således inte så att grupp 1 hade lättare att implementera metoden under prövningsfasen på grund av att de hade varit med även under utvecklingsfasen och därigenom fått mer stöd och återkoppling om hur de arbetade utifrån manualen. Detaljerad information om processens olika steg från antalet tillfrågade våldsutövare till dess att de våldsutsatta tackat ja till partnerkontakt ges i bilaga 9 och 10.

Hur verksamheterna jobbade vid förmätningen respektive prövningsfasen

De flesta verksamheter hade redan någon form av kontakt med våldsutövarnas partners innan de gick med i Socialstyrelsens projekt. Vid förmätningen fick dessa verksamheter beskriva om de hade presenterat denna form av partnerkontakt för våldsutövarna, medan de som inte hade något partnerkontaktarbete enbart dokumenterade hur många våldsutövare som kontaktade verksamheterna. Sammanlagt hade de sju verksamheterna haft kontakt med 176 våldsutövare. Antalet varierade mellan 6 och 72.

Under prövningsfasen kom 116 våldsutövare i kontakt med verksamheterna. Antalet varierade mellan två och 40.

Endast en av de 292 våldsutövare som tog kontakt med verksamheterna under förmätningen och prövningsfasen var en kvinna.

Vid både förmätningen och prövningsfasen dokumenterades även om våldsutövaren samtyckte till att kontakt med partnern kunde tas, om de gick vidare med försök att kontakta partnern, om de lyckades få kontakt med partnern, samt om partnern tackade ja till partnerkontakt. Resultaten beskrivs i tabell 1 och figur 3.

Behandlingen som erbjöds våldsutövarna var vid samtliga verksamheter på frivillig basis. Däremot hände det ibland att en annan socialtjänstverksamhet eller frivården tog den första kontakten med verksamheten på våldsutövarens begäran.

[7] Två verksamheter hade ingen partnerkontaktverksamhet vid förmätningen.

Tabell 1. Våldsutövare och våldsutsatta som tillfrågades och tackade ja till partnerkontakt

	Våldsutövare som tillfrågades om partnerkontakt		
	Grupp 1	**Grupp 2**	**Totalt**
Förmätning	45 av 62 (73 %)	22 av 114 (19 %)	67 av 176 (38 %)
Prövningsfasen	40 av 50 (80 %)	39 av 66 (59 %)	79 av 116 (68 %)
	Våldsutövare som godkände att partnern kunde kontaktas		
	Grupp 1	**Grupp 2**	**Totalt**
Förmätning	42 av 45 (93 %)	19 av 22 (86 %)	61 av 66 (92 %)
Prövningsfasen	22 av 40 (55 %)	33 av 39 (85 %)	55 av 79 (70 %)
	Våldsutsatta som verksamheterna försökte kontakta		
	Grupp 1	**Grupp 2**	**Totalt**
Förmätning	29 av 42 (69 %)	19 av 19 (100 %)	48 av 61 (77 %)
Prövningsfasen	20 av 22 (90 %)	29 av 33 (88 %)	49 av 55 (89 %)
	Våldsutsatta som accepterade erbjudandet		
	Grupp 1	**Grupp 2**	**Totalt**
Förmätning	14 av 29 (48 %)	12 av 19 (63 %)	26 av 48 (54 %)
Prövningsfasen	8 av 20 (40 %)	24 av 29 (83 %)	32 av 49 (65 %)

Våldsutövare som tillfrågades om partnerkontakt

Under förmätningen tillfrågades 67 av totalt 176 våldsutövare om partnerkontakt av behandlare vid verksamheterna. Det motsvarar 38 procent. Den andelen ökade signifikant under prövningsfasen till 68 procent (tabell 1).[8] Anledningarna till att inte alla våldsutövare tillfrågades är flera. Framför allt är det orealistiskt att alla skulle kunna tillfrågas bland annat med tanke på att vissa våldsutövare hoppar av behandlingen innan partnerkontakt har hunnit presenterats. Andra förklaringar som förekom var att partnern redan hade kontakt med en annan verksamhet eller annan gren av deras verksamhet eller att det saknades resurser. I ett antal fall under både förmätningen och prövningsfasen valde verksamheterna att aldrig fråga våldsutövaren om partnerkontakt för att de inte ansåg att den behövdes eller inte var lämplig. Det vanligaste var att behandlarna uppgav att paret var separerade och inte hade kontakt längre.

Våldsutövare som godkände partnerkontakt

Av de 67 våldsutövare som kontaktade verksamheterna under förmätningen godkände majoriteten (92 %) att de våldsutsatta partnerna kunde kontaktas. Den andelen sjönk till 70 procent under prövningsfasen.[9] Det fanns en skillnad mellan grupperna. De våldsutövare som verksamheterna i grupp 2 tillfrågade godkände partnerkontakt samma utsträckning både vid förmätningen och vid prövningsfasen (86 respektive 85 %). Våldsutövarna i grupp 1 däremot tackade nej i betydligt större utsträckning vid prövningsfasen (55 %) än vid förmätningen (93%).

[8] $\chi^2(1) = 25{,}23$, $p > .0001$
[9] $\chi^2(1) = 10{,}19$, $p > .001$

Verksamheterna uppgav ett antal anledningar till att våldsutövaren inte ville att partnern skulle kontaktas. En del våldsutövare uttryckte att partnern inte ville bli kontaktad eller inte hade tid att bli kontaktad. I urvalet finns också exempel på att våldsutövaren gett uttryck för att denne hade sökt sig till behandlingen för sin egen skull och att en kontakt med partnern skulle leda till ett fokus på partnerns behov istället för på våldsutövarens.

Verksamheterna gick inte alltid vidare och kontaktade den våldsutsatta

Manualen för partnerkontakt uppmanar de verksamheter som ska arbeta med metoden att kontakta alla våldsutsatta partners. Men alla de våldsutövare som godkände att de våldsutsatta personerna kunde kontaktas fick inte sin önskan uppfylld. Andelen våldsutsatta som kontaktades var 77 procent vid förmätningen mot 89 procent under prövningsfasen (tabell 1). Andelen skilde sig inte åt signifikant.[10]

Anledningarna till att verksamheterna inte alltid kontaktade de våldsutsatta kunde exempelvis vara att våldsutövaren inte gick vidare in i längre behandling, att den våldsutsatta redan hade kontakt med en annan gren av deras verksamhet och att det inte fanns tillräckliga resurser för att ge alla våldsutsatta partnerkontakt. Under förmätningen förekom det vid ett tillfälle att behandlarna bedömde att våldet var så ringa och enbart av psykisk karaktär och att partnerkontakt därför inte behövdes. Under prövningsfasen förekom inte detta skäl alls.

Det bästa sättet att få kontakt med partnern är att ringa

Under förmätningen var det en verksamhet i grupp 1 som oftast kontaktade de våldsutsatta personerna via sms. Detta verkar ha påverkat andelen lyckade kontaktförsök för grupp 1 (14 av 29 lyckade försök, 48 %). I grupp 2, där verksamheterna oftast ringde partnern vid förmätningen, lyckades de i större utsträckning få kontakt med partnern (14 av 19 fall, 74 %). En analys av kontaktsätt för alla sju verksamheter vid förmätningen visar att verksamheterna lyckades få kontakt med partnern i 84 procent av fallen när de ringde, jämfört med endast 14 procent när de bara skickade sms. När alla sju verksamheterna började ringa till de våldsutsatta under prövningsfasen ökade andelen lyckade kontaktförsök.

Våldsutsatta som accepterade erbjudandet

Andelen av de våldsutsatta som tackade ja till partnerkontakt var ungefär lika stor under förmätningen och prövningsfasen, 54 respektive 65 procent[11] (tabell 1).

Oftast gavs ingen motivering till varför de tackade nej, men det förekom att de nämnde att de redan hade en samtalskontakt, att de inte kände något behov av partnerkontakt och att de inte hade tid med partnerkontakt.

---

[10] $\chi^2(1) = 2{,}28$, *ej sign.*

[11] $\chi^2(1) = 1{,}28$, *ej sign*

I de fall de våldsutsatta tackade ja samtyckte de även oftast till att viss information som rör säkerhetsaspekter kunde förmedlas mellan partnerkontaktpersonen och våldsutövarens behandlare.

Sammanfattningsvis fick 15 procent av de våldsutsatta[12] någon form av partnerkontakt även under förmätningen. Den andelen ökade signifikant under prövningsfasen till 28 procent.[13] Det kan noteras att det både vid för- och eftermätningen var två verksamheter som inte använde partnerkontakt.

Figur 3. Partnerkontaktens olika steg

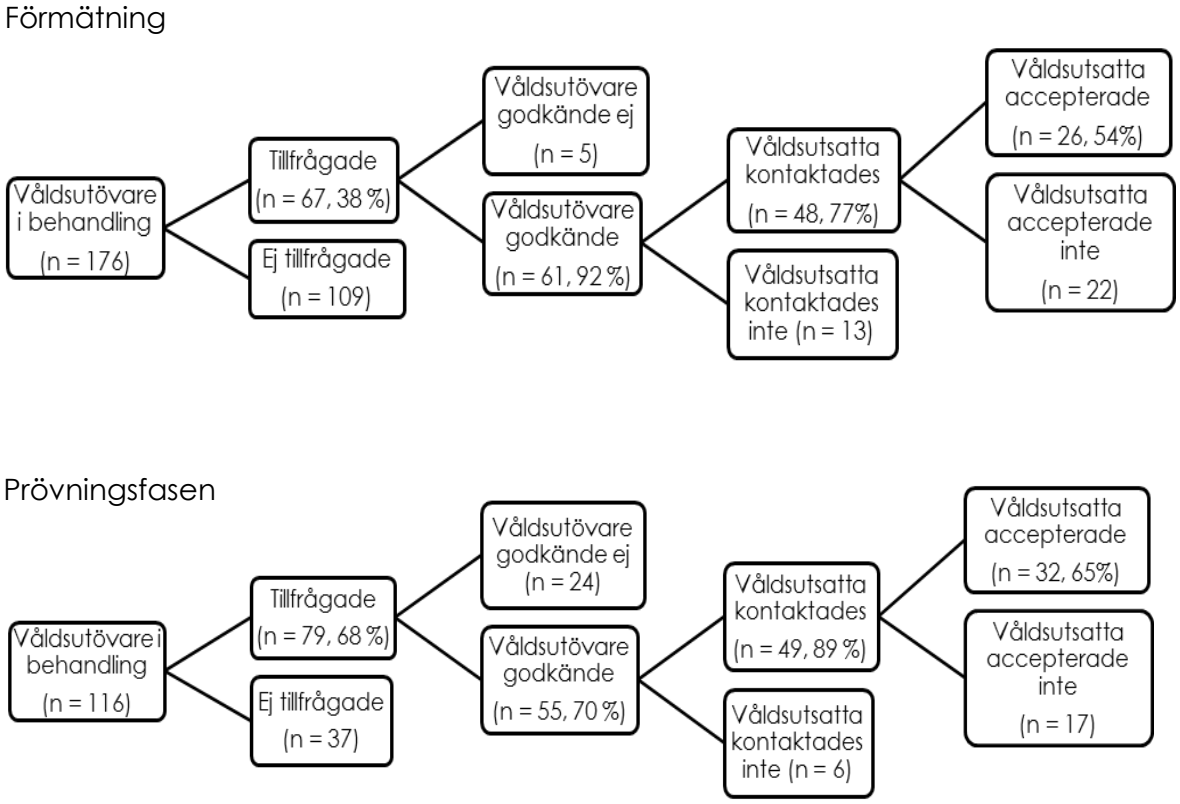

Våldsutsatta personer vid olika verksamheter fick mer likartad information och stöd

Under förmätningen fanns det stora skillnader mellan grupperna i hur kontakten med de våldsutsatta såg ut. Det fanns även stora skillnader mellan vad de 26 våldsutsatta fick inom ramen för partnerkontakten vid förmätningen. Verksamheterna i grupp 1 säkerhetshetsplanerade aldrig tillsammans med de våldsutsatta innan partnerkontaktmetoden infördes och de utförde inte heller några riskbedömningar tillsammans med dem. Verksamheterna i grupp 2 gjorde detta i hälften av fallen.

Under prövningsfasen, då 32 våldsutsatta tog del av metoden, var riskbedömning och säkerhetsplanering för partnern och eventuella barn något som genomfördes med majoriteten av de våldsutsatta personerna. I några fall

[12] Under förutsättning att det fanns en våldsutsatt per våldsutövare att kontakta.

[13] $\chi^2(1) = 7{,}21, p > .01$

gjorde partnerkontaktpersonen en anmälan till socialnämnden om att ett barn far illa.

Även kontaktens karaktär skilde sig åt före och efter partnerkontaktmetoden infördes. Innan metoden infördes var kontakten i ungefär hälften av fallen av stödjande karaktär. Mötena med 5 av de 26 våldsutsatta skedde dessutom i form av parsamtal tillsammans med både den våldsutsatta och våldsutövaren.

Efter metoden infördes lades istället fokus på: att träffa partnern i enrum, att ge information om våldsutövarens behandling och andra relevanta verksamheter som erbjuder skydd, stöd och behandling till våldsutsatta vuxna och barn samt att riskbedöma och att säkerhetsplanera för partnern och dennes eventuella barn.

Även när partnern tackade nej till erbjudandet om partnerkontakt gavs ofta information per telefon. Det kunde röra sig vad våldsutövarens behandling innehöll samt vilka relevanta verksamheter som kan erbjuda skydd, stöd och behandling till våldsutsatta vuxna och barn med mera.

Partnernas erfarenheter av att delta i partnerkontakt

De våldsutsatta personer som tackade ja till partnerkontakt blev tillfrågade om en medarbetare vid Socialstyrelsen fick ringa upp dem och fråga vad de tyckte om den hjälp de fått, samt för att ta reda på hur deras bakgrund och livssituation såg ut. Intervjuaren utgick ifrån en intervjuguide (bilaga 5) och bedömningsinstrumentet FREDA-beskrivning.

Av de tillfrågade, alla kvinnor, tackade 17 ja till att bli uppringda och 15 blev intervjuade (två gick inte att komma i kontakt med).

Verksamheterna blev även instruerade att fråga de personer som tackade nej till en partnerkontaktperson om de ville bli uppringda, men ingen av dessa tackade ja till det.

Uppföljningstiden för de flesta intervjuade kvinnor är mycket kort. Några av dem har blivit uppringda bara någon månad efter att de träffat sin partnerkontaktperson första gången. Anledningen till den korta uppföljningstiden var regeringsuppdragets begränsade tid.

Kvinnornas situation och bakgrund

Den genomsnittliga åldern för de 15 kvinnorna var 38 år (de yngsta kvinnorna var i 20-årsåldern och de äldsta var i 60-årsåldern). Samtliga kvinnor var födda i Sverige och endast ett fåtal hade föräldrar som var födda utanför Sverige. Nästan alla kvinnor hade slutfört sin gymnasierutbildning och över hälften hade även slutfört en högskoleutbildning. Två tredjedelar av kvinnorna hade ett nuvarande arbete. Majoriteten av kvinnorna bodde ihop med personen som gick i behandling för sitt våldsutövande och hade barn som bodde hemma och var under 18 år. De fåtal par som hade flyttat isär hade gjort så under de senaste två åren.

Kvinnorna fick möjlighet att beskriva våldet som de hade blivit utsatta för innan de fick en partnerkontaktperson och under tiden[14] eller efter de deltog i

[14] De flesta kvinnorna hade inte avslutat sin partnerkontakt när intervjuerna utfördes.

partnerkontakt. Detta gjordes med hjälp av instrumentet FREDA-beskrivning [14]. Det var partnerkontaktpersonen som samlade in materialet vid det första tillfället och en medarbetare vid Socialstyrelsen som gjorde detsamma vid det andra tillfället. Resultaten sammanställdes utifrån de dimensioner (det vill säga kluster av våldshandlingar som ofta förekommer samtidigt) som identifierades under en tidigare prövning av FREDA-beskrivning [15]. Fyra dimensioner av psykiskt våld identifierades vid denna prövning: kränkningar, förföljelse, kontroll och hot. Även fysiskt och sexuellt våld kunde delas upp i fyra dimensioner: mindre grovt våld, grovt våld, överlagt grovt våld och sexuellt våld.

Här redovisas det sammanlagda antalet kvinnor som svarade att de hade utsatts för minst en av de specifika våldsfrågorna som ingår under de åtta dimensionerna. En lista över vilka frågor som ryms inom varje dimension i FREDA-beskrivning finns i bilaga 8. Antal våldsutsatta som rapporterade att de hade varit utsatta för minst en form av psykiskt våld och hot respektive fysiskt och sexuellt våld under varje dimension rapporteras i tabell 2 och 3.

Tabell 2. Våldet som de 15 kvinnorna hade utsatts för innan partnerkontakt

Antal kvinnor som svarade att de hade utsatts för minst en form av våld som omfattas av de åtta dimensionerna i FREDA-beskrivning (se bilaga 8 för en lista över vilka frågor som ryms inom varje dimension)

	Före partnerkontakt		
	Aldrig	**Någon gång**	**Upprepade gånger**
Psykiskt våld och hot			
Kränkningar	0	1	14
Förföljelse	1	7	7
Kontroll	4	4	7
Hot	0	3	12
Fysiskt och sexuellt våld			
Mindre grovt våld	1	5	9
Grovt våld	7	2	6
Överlagt grovt våld	13	1	1
Sexuellt våld	11	3	1

Tabell 3. Våldet som de 15 kvinnorna hade utsatts för under tiden eller efter deltagande i partnerkontakt

Antal kvinnor som svarade att de hade utsatts för minst en form av våld som omfattas av de åtta dimensionerna i FREDA-beskrivning (se bilaga 8 för en lista över vilka frågor som ryms inom varje dimension)

	Efter partnerkontakt		
	Aldrig	**Någon gång**	**Upprepade gånger**
Psykiskt våld och hot			
Kränkningar	3	1	11
Förföljelse	3	7	5
Kontroll	9	4	2
Hot	8	2	5
Fysiskt och sexuellt våld			
Mindre grovt våld	12	1	2
Grovt våld	13	0	2
Överlagt grovt våld	14	0	1
Sexuellt våld	14	1	0

Kvinnorna hade främst utsatts för psykiskt våld och hot men även i viss mån mindre grovt våld och grovt våld. Kvinnorna utsattes för sådant våld både innan partnerkontakt och under tiden (eller efter) de hade en partnerkontaktperson.

Tolkningar av kvinnornas våldsutsatthet innan och efter deltagandet i partnerkontakt måste göras med försiktighet. Utifrån informationen som samlades in till denna studie, är det inte möjligt att undersöka om kvinnornas utsatthet förändrades som en följd av deras deltagande i partnerkontakt. Detta eftersom perioderna som fångas upp är olika långa. När FREDA-beskrivning fylldes i tillsammans med partnerkontaktpersonen för första gången, beskrev kvinnan allt våld hon hade utsatts för i sin relation med våldsutövaren fram tills att hon träffade partnerkontaktpersonen (vilket kunde röra sig om en period på flertalet år). Vid uppföljningsintervjun beskrev kvinnan däremot enbart det våld hon hade utsatt för sedan hon träffade sin partnerkontaktperson första gången (vilket ibland endast rörde sig om en enmånadersperiod). Det är därför inte överraskande att kvinnorna hade utsatts för mer våld under hela sina relationer än under den korta perioden med partnerkontakt.

Tidigare kontakt något ovanligare

Åtta av 15 våldutsatta personer hade aldrig tidigare varit i kontakt med någon stödverksamhet för våldsutsatta personer när partnerkontaktpersonen ringde upp dem. De andra sju hade varit i kontakt med en eller flera av följande verksamheter: vårdcentral, kvinnofridslinjen, familjerådgivning och kriscentrum för våldsutsatta personer.

Hälften av kvinnorna fick information om verksamheter som de inte redan visste om

Sju av 15 kvinnor ansåg att de fått information som de inte redan visste om angående verksamheter som erbjuder skydd, stöd och behandling till våldsutsatta vuxna och barn av sin partnerkontaktperson. En av dessa kvinnor berättade att hon inte hade tänkt på att hon kunde söka hjälp för det hon utsattes för. Hon trodde inte att hon var berättigad till det, utan antog att det var kvinnor med allvarligare problem som fick hjälp. Hon tänkte att det bara var hon själv som tyckte att hon befann sig i en jobbig situation, men att det egentligen inte var så farligt. I och med kontakten med partnerkontaktpersonen så har hon fått reda på att hon inte är ensam om att uppleva liknande saker.

En annan kvinna menade att hon hade kunnat ta reda på vart hon skullevända sig för att få hjälp, men att hon säkert hade dragit ut på det. I och med att partnerkontaktpersonen ringde upp henne så fick hon hjälp fortare. Hon fick en direkt ingång till ett kriscentrum för våldsutsatta personer via sin partnerkontaktperson.

Åtta av 15 kvinnor ansåg att de redan kände till de saker som partnerkontaktpersonen tog upp. En kvinna påpekade till exempel att hon är bra på att googla. En annan kvinna menade att hon mest hade tackat ja till en partnerkontaktperson för att få prata av sig. Hon visste redan om var hon kunde vända sig.

Partnerkontakt hjälpte kvinnorna att hantera sina problem men ledde inte alltid till en förändrad situation

Utifrån de fasta svarsalternativen i intervjuenkäten om våldsutsatta personers upplevelser av partnerkontakt (bilaga 5) framgick det att 10 av 15 kvinnor ansåg att partnerkontakten till stor eller viss del hjälpt dem att hantera sina problem på ett bättre sätt. Fyra kvinnor ansåg dock att partnerkontakten verkligen inte hade hjälpt dem hantera sina problem.

Fyra av 15 kvinnor tyckte att partnerkontakten förändrat situationen för dem. En kvinna nämnde till exempel att det var som en aha-upplevelse första gången hon pratade med sin partnerkontaktperson. Det var när hon fick svara på frågeformulären FREDA-beskrivning och FREDA-farlighet som det blev tydligt för henne att det ”inte är ok” att bli behandlad på det vis hon blivit, och att hon var berättigad till hjälp.

Merparten av de intervjuade kvinnorna (10 av 15) hade dock svårt att se att något konkret förändrats just med anledning av att de fått en partnerkontaktperson. Saker hade visserligen förändrats för en del av dessa kvinnor också, men de ansåg att förändringarna inte berodde på själva partnerkontakten, utan på saker som att partnern fick behandling, att de flyttat isär, att de själva valt att ta time-out när de kände att konflikter och våld var i annalkande med mera. En kvinna tyckte att det var svårt att veta om något förändrats eftersom hon inte fått någon information om hur det gick för hennes man som gick i behandling. Hon hade hoppats på mer information från sin partnerkontaktperson om hur hennes mans förändringsprocess såg ut.

Över hälften av kvinnorna följde partnerkontaktpersonens råd

Åtta av 15 kvinnor valde att följa något eller några av de råd som partnerkontaktpersonen gav. Flera av dessa åtta nämnde att de ringde till en verksamhet som kunde ge regelbundna stödsamtal som en direkt följd av informationen de fick via partnerkontakten. Några nämnde även att de tog till sig av rådet att tydligt markera var deras gränser går gentemot den som utövar våldet.

De sju som valde att inte följa råden de fick ansåg sig inte vara i behov av mer hjälp för tillfället. De fick dock information om var de kunde vända sig ifall de skulle ångra sig. En kvinna påpekade även att hon hade dåliga erfarenheter av de verksamheter som hon fick information om av sin partnerkontaktperson.

Nära hälften av kvinnorna kände sig säkrare efter partnerkontakten

Sju av 15 kvinnor uppgav att de kände sig säkrare sedan de fått en partnerkontaktperson. Flertalet av dessa sju nämnde att den ökade känslan av säkerhet berodde på att de nu vet var de ska vända sig när de behöver hjälp. Några nämnde även att den ökade känslan av säkerhet är relaterad till att deras partner får behandling.

De övriga åtta kvinnorna ansåg att säkerheten var oförändrad. Några av kvinnorna nämnde att de hittills endast träffat eller pratat med sin partnerkontaktperson en gång, och att det därför hade svårt att se några förändringar i säkerheten för dem ännu.

Kvinnorna var inte oroliga över att situationen skulle förvärras av partnerkontakt

Tio av 15 kvinnor var aldrig oroliga över att deras partner eller före detta partner[15] skulle bli mer benägen att använda kontrollerande beteende, hot eller våld för att de hade en partnerkontaktperson. Fyra kvinnor var oroliga ibland och en kvinna var orolig för det mesta. Ingen var orolig över att det de sa till sin partnerkontaktperson skulle kunna spridas till deras partner.

Kvinnorna var oftast nöjda med partnerkontakt

Utifrån de fasta svarsalternativen i intervjuenkäten om våldsutsatta personers upplevelser av partnerkontakt (bilaga 5) framgick det att kvinnorna var generellt sett nöjda med partnerkontakt:

- 11 av 15 kvinnor var för det mesta nöjda eller mycket nöjda med hjälpen de hade fått, generellt sett. 4 var neutrala eller missnöjda.
- 14 av 15 kvinnor tyckte att kvalitén på den hjälp de hade mottagit var bra eller utmärkt.
- 10 av 15 kvinnor berättade att de hade fått den hjälp de förväntade sig.
- 9 av 15 kvinnor kände att partnerkontakten hade tillgodosett de flesta eller nästan alla deras behov.

[15] I detta avsnitt om kvinnornas upplevelser av partnerkontakt används begreppet ”partner” för den som utövat våldet. För läsbarhetens skull används uttrycker ”partner” både för nuvarande och före detta partners.

- 14 av 15 kvinnor skulle rekommendera partnerkontaktverksamheten till en vän som var i behov av liknande hjälp.
- 11 av 15 kvinnor var för det mesta eller mycket nöjda med hjälpens omfattning. Fyra var neutrala eller missnöjda.
- 14 av 15 kvinnor sa att de skulle kontakta samma verksamhet om de skulle behöva söka hjälp på nytt.
- 13 kvinnor kände sig trygga i kontakten med partnerkontaktpersonen, en kände sig lugn och en kände sig nervös.

Utifrån intervjufrågorna som hade öppna svarsalternativ lyfte kvinnorna även fram andra synpunkter om partnerkontakt.

Fem av 15 kvinnor nämnde explicit att det varit bra att ha någon att prata med. Att få prata fritt om sin situation och synliggöra den uppskattades mycket av dessa kvinnor. En av dem sa att hon blev förvånad över ”att bara prata med någon kunde hjälpa så mycket”.

Tre av 15 kvinnor pratade också positivt om FREDA-beskrivning och FREDA-farlighet. De ansåg att det blev tydligt vad de blivit utsatta för när de fick svara på alla konkreta frågor. En kvinna nämnde att frågorna gjorde henne uppmärksam på saker hon inte hade tänkt på förut.

Två av 15 kvinnor nämnde att kontakten med partnerkontaktpersonen synliggjorde deras situation och att de idag kan agera på ett bättre sätt för sig själva. En annan kvinna sa att det var bra att även hon fick uppmärksamhet (inte bara hennes man). Hon tyckte det var bra att verksamheten ”förstod att det finns en fru inblandad i detta också”. Ytterligare en kvinna nämnde att det kändes bra att hon fick bekräftelse på att hennes partners beteende inte var normalt.

Några kvinnor ville ha mer hjälp än det som erbjöds

När det gäller det som var mindre bra nämner två kvinnor att de gärna hade velat träffa partnerkontaktpersonen flera gånger. En av dessa kvinnor träffade bara sin partnerkontaktperson en gång. Hon hade velat träffas en gång till för att med egna ord beskriva det hon utsatts för, utan att styras av frågeformulär. Samma kvinna påpekade även att hon hade velat att denna information skulle föras över till sin partners behandlare för att hjälpa honom på bästa sätt. Den andra kvinnan tyckte att ett tredje personligt möte hade behövts eftersom det blev lite stressigt att få med allt som behövde tas upp på två möten.

En tredje kvinna hade velat ha en lapp i handen med relevanta telefonnummer på från sin partnerkontaktperson. Som det var nu fick hon bara muntlig information som var svår att komma ihåg senare.

En fjärde kvinna tyckte att partnerkontaktpersonen borde ha ringt henne oftare och informerat om hur behandlingen gick för hennes man. Hon hade bara träffat sin partnerkontaktperson en gång och sedan aldrig hört av henne. Hon påpekar dock att hon tycker partnerkontakt verkar vara en bra idé, men att den kan vidareutvecklas.

Verksamheternas erfarenheter av att implementera partnerkontaktmetoden

Intervjuer med personer från de sju verksamheter visade på en rad faktorer som underlättade och försvårade implementeringsarbetet. Viss information i detta avsnitt kommer även från kommentarer som förts fram vid olika möten och telefonsamtal samt från information om verksamheternas organisering. En del av intervjuerna har utförts per telefon med en företrädare från verksamheten och vissa har utförts med flera personer samtidigt vid ett personligt möte. Intervjuerna utfördes i slutet av prövotiden[16] av manualen, för att reflektera kring vad som gått bra och vad som gått mindre bra i projektet.

Att avsätta resurser till en person som har huvudansvaret för partnerkontaktarbetet

I de flesta verksamheter alternerade behandlarna av våldsutövarna i rollen som partnerkontaktperson. Endast en verksamhet hade en utsedd person på 25 procent som tog alla partnerkontaktuppdrag och som inte samtidigt hade hand om ett mer utökat stöd för den våldsutsatta. Detta visade sig vara en framgångsfaktor. Denna verksamhet prövade manualen på betydligt fler våldsutsatta personer än de övriga. Vid fokusgruppintervjun med denna verksamhet påpekades det också att det hade varit bra att ha en person som under cirka en dag per vecka kunnat fokusera på partnerkontaktarbetet. Medarbetarna vid verksamheten var dock tydliga med att de trodde att de hade klarat av att arbeta med partnerkontakt även utan denna extraperson. Resultatet hade emellertid blivit att färre våldsutsatta personer skulle ha fått ta del av partnerkontakt, på grund av tidsbrist. Samma verksamhet påpekade också att de tycker det är viktigt att de som behandlar männen testar att vara partnerkontaktperson några gånger, trots att det finns någon som är huvudansvarig för att hålla i partnerkontakterna. De menade att det vidgar ens perspektiv få höra vad partnern har att säga.

Behandlarna vid tre av de verksamheter som alternerade i rollen som partnerkontaktperson påpekade vid intervjuerna att de hade velat ha en person anställd som kunnat utföra alla partnerkontakter. Det hade bland annat underlättat administrationen runt partnerkontaktarbetet, menade de. Att inte tillsätta extra resurser innebar en ökad arbetsbelastning för behandlarna vid dessa verksamheter. Detta resultat förstärker ytterligare bilden av att en specifikt tillsatt partnerkontaktperson verkar kunna underlätta implementeringen av metoden.

Att det förändringsarbetet är väl grundat i hela verksamheten innan start

I den verksamhet som prövade manualen på flest antal våldsutsatta var chefen hela tiden drivande och såg behovet av att utveckla den modell av partnerkontakt som de redan hade. Tid och resurser avsattes och denne chef ville också vara med vid alla möten då manualen diskuterades med mera. Medarbetarna vid denna verksamhet menade att detta var mycket betydelsefullt för

[16] September – november 2014

dem, och de fick dem både motiverade och engagerade. Det var dock inte enbart chefens engagemang i frågan som gjorde att projektet drevs framåt vid denna verksamhet. Medarbetarnas egna engagemang för att arbeta med partnerkontakt fanns redan innan Socialstyrelsens förfrågan om deltagande i projektet kom.

Även i den andra verksamheten som prövade manualen ett flertal gånger var chefen väl medveten om partnerkontaktprojektet och stod bakom det. Detta i kombination med att medarbetarna såg ett behov av att utveckla sin partnerkontaktmodell var positivt.

Cheferna i de fem verksamheter där implementeringen av partnerkontaktmetoden gick mer eller mindre trögt var informerade om projektet och hade sagt ja till att medarbetarna fick medverka i utvecklandet och prövandet av manualen. De var dock inte alls lika drivande som chefen i den verksamhet som lyckades pröva manualen flest gånger. Några av dessa chefer deltog när Socialstyrelsen besökte respektive verksamhet och presenterade det första utkastet till manual, medan andra blev informerade via sina medarbetare. Vid intervjuerna med medarbetare från dessa fem verksamheter har det framkommit att det hade varit bra om Socialstyrelsen i ett tidigt skede hade bjudit in deras chefer till ett gemensamt möte för alla chefer, så att dessa kunde sätta sig in mer i projektet. Projektet var inriktat på behandlarna som utförde själva partnerkontaktmetoden i första hand, men kunde ha involverat cheferna något mer, menade dessa verksamheter.

Att vara en större verksamhet

Att vara en större verksamhet, men flertalet anställda, verkar ha varit en framgångsfaktor. De båda verksamheter som kom igång nästan direkt med implementeringsarbetet stämmer in på detta. Vid dessa verksamheter gick det att avsätta vissa medarbetare som arbetade i projektet utan att det drabbade det ordinarie arbetet i lika hög grad som hos de mindre verksamheterna. Dessutom var personalstyrkan densamma under hela projektet. Inga medarbetare sa upp sig i dessa större verksamheter.

Att ha en låg personalomsättning

I fyra av sju verksamheter som var med i projektet har det förekommit personalomsättningar. Ytterligare en verksamhet drabbades av resursnedskärningar, vilket ledde till ökad arbetsbelastning.

Två verksamheter fick starta om helt från början med nyanställda under projekttiden, och i två verksamheter sade delar av personalstyrkan upp sig vilket även det fick konsekvenser.

Vid intervjuerna med personal från dessa verksamheter har alla återkommit till att personalomsättningarna har påverkat deras förmåga att vara med och pröva partnerkontaktmetoden. I en av verksamheterna som fick starta om med helt ny personal var den nyanställda behandlaren för våldsutövare av uppfattningen att de borde ha hoppat av projektet. Förutsättningarna för att göra ett bra arbete fanns inte längre, menade hon. Men ett beslut togs om att fortsätta trots detta. Chefen för den andra verksamheten som fick göra en omstart trodde först inte att de skulle kunna rekrytera en ny behandlare för våldsutövare innan projekttiden var över. Det lyckades dock, men då var det bara drygt två månader kvar tills projekttiden var slut.

I en verksamhet sade den medarbetare som tagit initiativ till att vara med i Socialstyrelsens projekt upp sig, vilket påverkade de andra medarbetarna som inte var lika insatta i vad projektet skulle gå ut på.

"Våga kasta dig ut och testa"

Några partnerkontaktpersoner nämnde vid möten och telefonsamtal att de inte tvekade så mycket innan de ringde upp sin första våldsutsatta person. De hade läst igenom manualen noggrant och sedan satte de igång. De oroade sig inte så mycket för att göra fel, utan tänkte istället att om de till exempel glömde att ta upp någonting, så kunde de komplettera detta vid nästa samtal med den våldsutsatta.

I några verksamheter fanns tvärtom en osäkerhet inför att börja använda sig av det nya arbetssättet. Vid möten med verksamheterna blev detta tydligt. Det fanns en oro för att börja använda sig av en skriftlig manual och standardiserade bedömningsinstrument i sitt arbete. För sådana verksamheter kan stöd till implementering i form av utbildning och praktiska övningar vara viktiga.

Det blev även tydligt att några verksamheter gillade sin gamla arbetsmetod och hade svårt att släppa den. Arbetsmetoderna som användes innan manualen infördes varierade från verksamhet till verksamhet. Under prövningsfasen kombinerades i vissa fall den gamla metoden med den nya partnerkontaktmodellen, vilket ibland orsakade förvirring.

Flera partnerkontaktpersoner har också uttryckt att det är svårt att enbart begränsa sig till ett mindre omfattande kontakt med de våldsutsatta då de är vana vid längre samtalsserier och att kunna erbjuda ett mer omfattande stöd.

Att ha en verksamhet där våldsutövaren är den som tar kontakt först

I två av verksamheterna var det inte alltid så att våldsutövaren var den första person som tog kontakt med dem. Det kunde lika gärna vara så att den våldsutsatta redan hade varit i kontakt med dem för att få hjälp. Båda dessa verksamheter har nämligen ”tre ben” – de arbetar med våldsutövare, våldsutsatta och barn i samma lokaler (men vid olika tider). Vid dessa verksamheter blev det inte lika naturligt med partnerkontakt, eftersom den de kontaktade kunde vara våldsutövaren och inte partnern. När våldsutövaren kontaktades kanske denne inte var motiverad till att få behandling eller så kanske denne inte ens erkände våldet.

Diskussion

Syftet med denna studie var att utveckla och pröva en strukturerad metod för partnerkontakt (inklusive standardiserad riskbedömning) som skulle kunna användas av socialtjänsten och andra berörda verksamheter. I följande diskussion presenteras först kort huvudresultaten av studien och sedan besvaras de frågor som ställdes i inledningen av denna rapport.

Eftersom det endast finns ett fåtal publicerade studier om partnerkontakt, bidrar denna studie med viktig och efterfrågad kunskap. Bland den tidigare forskning som hittades vid databassökningar fanns det ingen som i detalj studerade hur verksamheter arbetade innan, respektive efter, en metod för partnerkontakt införts. Detta görs dock i denna studie.

Huvudresultat:

- Partnerkontaktmetoden verkar vara genomförbar i praktiken. Fem av sju verksamheter som var med i studien lyckades pröva metoden i kontakten med åtminstone en våldsutsatt person antingen under utvecklingsfasen eller under prövningsfasen. Alla verksamheter tyckte metoden och manualen var användbar.
- Andelen våldsutövare som tillfrågades om partnerkontakt ökade signifikant från förmätningen till prövningsfasen. Från 38 procent till 68 procent. En del av ökningen är dock helt naturlig eftersom två verksamheter inte hade någon form av partnerkontakt vid förmätningen. Trots ökningen så visar detta resultat på att metoden inte användes i den utsträckning som manualen påtalar att den ska göra, det vill säga varje gång en våldsutövare kontaktar verksamheten.
- Andelen våldsutsatta som fick partnerkontakt ökade signifikant från förmätningen till prövningsfasen, från 15 procent till 28 procent.
- Efter det att partnerkontaktmetoden infördes fick de våldsutsatta ett mer likartat stöd än under tiden då de sju verksamheterna använde sin egen form av partnerkontakt (eller ingen partnerkontakt alls). Risk-bedömning och säkerhetsplanering gjordes i majoriteten av fallen efter metoden infördes.
- De 15 våldsutsatta kvinnor som intervjuades uppskattade den hjälp de fått. Åtta av 15 hade aldrig varit i kontakt med en verksamhet angående sin våldsutsatthet tidigare, vilket gjorde att dessa fick hjälp tidigare än om det hade varit upp till dem själva att ta kontakt.
- De intervjuade kvinnorna hade främst blivit utsatta för psykiskt våld och hot men även i viss mån mindre grovt våld och grovt våld. Kvinnorna utsattes för sådant våld både innan partnerkontakt och under tiden de hade en partnerkontaktperson.
- Grupp 1 hade inte lättare att implementera metoden under prövningsfasen som en följd av att de hade varit med även under utvecklingsfasen (och fått mer stöd och återkoppling om hur de arbetade utifrån manualen) De skillnader i resultat som visade sig kunde förklaras av andra faktorer.

Svar på frågeställningar

I detta avsnitt besvaras studiens frågeställningar explicit. Dessutom tolkas resultaten.

Verksamheternas synpunkter på manualen

En av frågeställningarna rörde vilka synpunkter verksamheterna hade på manualen samt hur manualen utvecklades utifrån dessa. En annan rörde huruvida metoden ansågs genomförbar i praktiken. De visade sig att verksamheterna hade ganska få synpunkter på de olika utkasten till manual som de fick läsa och pröva i praktiken. De förbättringsförslag som togs upp kunde infogas i manualen. Alla fem (av sju) verksamheter som tillämpade metoden tyckte dessutom att den var användbar och tydlig.

Eftersom det rör sig om en relativt liten studie under en begränsad tidsperiod där manualen prövades i praktiken ganska få gånger, så kan det tänkas att den fortfarande bör förändras på några punkter. Dessutom var prövningarna av manualen ojämnt fördelade över verksamheterna. Två verksamheter lyckades aldrig pröva den, medan en prövade den över 20 gånger.

Verksamheternas förutsättningar inför prövningen

Svaret på frågeställningen om vilka förutsättningar verksamheterna hade inför prövningen av manualen blev att det fanns visst behov av ytterligare utbildning om relevant lagstiftning, föreskrifter och i datorhantering. Svaren låg i linje med det som efterfrågades av verksamheterna vid revideringarna av manualen och därför tydliggjordes dessa punkter i denna.

Verksamheterna före och efter partnerkontaktmetoden

Frågeställningen om hur verksamheterna arbetade innan och efter partnerkontaktmetoden infördes kan besvaras utifrån det material som samlades in från verksamheterna. Både andelen våldsutövare som tillfrågades om partnerkontakt och andelen våldsutsatta som fick del av partnerkontakt ökade signifikant från förmätningen till prövningsfasen. Från 38 till 68 procent för våldsutövarna och från 15 till 28 procent för de våldsutsatta

I de fall de våldsutsatta personerna tackade ja och deltog i partnerkontakt följdes manualen till stor del av verksamheterna. Detta ledde till att de våldsutsatta fick mer likartad information och stöd efter metoden infördes oavsett vilken verksamhet de hade kontakt med. En betydande förbättring jämfört med de stora skillnader som fanns mellan grupperna innan metoden infördes. Ett exempel är att verksamheterna i grupp 1 aldrig riskbedömde och säkerhetsplanerade innan metoden infördes, medan de efter införandet gjorde detta i majoriteten av fallen. Verksamheterna i grupp 2 riskbedömde och säkerhetsplanerade i ungefär hälften av fallen innan metoden infördes men efter gjorde även dessa verksamheter detta i majoriteten av fallen. Eftersom ett av huvudsyftena med partnerkontakt är att riskbedöma och säkerhetsplanera, så måste detta resultat ses som positivt.

Faktorer som underlättade eller försvårade implementeringen

En av projektets frågeställningar handlade om vilka faktorer som underlättade respektive försvårade implementeringen.

Något som försvårat implementeringen för flera av de mindre verksamheterna under projekttiden är personalomsättningar. Fyra av sju verksamheter drabbades av detta. Kombinationen liten verksamhet och personalomsättningar är nog det som allra mest har påverkat att det systematiska partnerkontaktarbetet inte kom igång ordentligt. Arbetet avstannade helt under en längre tid när personal sade upp sig. Ett sätt att i framtiden undvika att arbetsmetoden helt slutar användas vid personalomsättningar kan vara att fler än den eller de personer som ska arbeta med partnerkontakt sätter sig in i manualen. Men vid små verksamheter är detta ofta omöjligt, på grund av att det inte finns några fler personer tillgängliga.

En annan faktor som verkar ha försvårat implementeringen av partnerkontakt är resursbrist. De flesta verksamheter som deltog i studien är små, och de hade inte resurser att lägga på en person som tog alla partnerkontakter. Istället fick de alternera partnerkontaktrollen mellan varandra vilket gjorde det svårt att få till ett regelbundet och systematiskt partnerkontaktarbete. Mer tid för att få till rutinerna kunde behövas vid dessa verksamheter. Det framkom även vid intervjuer att arbetsbördan ökade betydligt när partnerkontaktrollen lades till de övriga arbetsuppgifterna. Trots den ökade arbetsbelastningen tyckte emellertid behandlarna att det var utvecklande att även få testa på att arbeta som partnerkontaktperson. De fick nya insikter.

En av de större verksamheterna hade till skillnad från de andra verksamheterna möjlighet att ha en specifikt tillsatt partnerkontaktperson på deltid. Denna verksamhet kom igång snabbt med att pröva manualen i praktiken. Att tillsätta en extraresurs var dock inget som krävdes för att få delta i projektet utan denna verksamhet hade gjort detta på eget initiativ.

Ännu ett hinder vid implementeringen verkar ha varit en ovana med att arbeta med en skriftlig manual. Flera behandlare uttryckte en viss rädsla för att göra fel. Vidare verkade flera personer föredra sitt tidigare arbetssätt till viss del, framför det nya. Behandlarna vid verksamheterna var till exempel vana att bedöma våldsutövarens situation innan åtgärder föreslogs. En sådan rutin kan ha fördelar men kan resultera i att färre våldsutövare tillfrågas om partnerkontakt. Partnerkontakt bör presenteras för alla våldsutövare som kontaktar verksamheterna om den ska praktiseras enligt manualen. Kombinationen av osäkerhet att arbeta med manualer och uppfattningen att det finns fördelar med ett gammalt arbetssätt är förståeliga. Förändringsarbete tar tid, och prövningsfasen i projektet var endast sju månader (varav minst två av dessa var semestermånader).

Socialstyrelsens resultat om svårigheterna med att införa partnerkontaktmetoden ligger i linje med tidigare forskning och erfarenheter. Partnerkontakt var enligt företrädare för Kriminalvården betydligt svårare att implementera än behandlingsprogrammet för våldsutövarna (muntlig kommunikation, Anita Dahlérus och Mari-Anne Tobiasson, Kriminalvården, 2011). Kriminalvården pekade särskilt på bristen på partnerkontaktpersoner samt att dessa

arbetade på olika sätt med manualen beroende på vilken verksamhet de var placerade vid (brottsofferjour, kvinnojour, frivården etc.).

I linje med den implementeringsforskning som finns har denna studie visat på betydelsen av att utvecklingsarbetet varit förankrat hos chefen [16]. De verksamheter där chefen hade tydlig insyn i partnerkontaktprojektet och där även medarbetarna drev på förändringsarbetet var också de verksamheter som lyckades få igång ett regelbundet partnerkontaktarbete. En lärdom av projektet är med andra ord att det hade varit bra att tidigt etablera ett tydligare samarbete även med cheferna för verksamheterna. Projektet har mest varit inriktat gentemot de personer som skulle arbeta med partnerkontaktmetoden och dessa hade i sin tur fått sanktionerat av sina chefer att de fick vara med.

Slutligen har de uppmärksammats vid intervjuer att de partnerkontaktpersoner som haft inställningen att ”våga kasta sig ut och testa” snabbare kommit igång med arbetet.

Urvalsprocessen av våldsutövare och våldsutsatta

Av 116 våldsutövare som kontaktade verksamheterna under prövningsfasen tog slutligen 32 våldsutsatta personer del av partnerkontaktmetoden under (28 %). Andelen kan tyckas låg men är knappast ett tecken på att metoden brister. Orsakerna behandlas här.

Våldsutövare informeras inte alltid om partnerkontakt

Flera förklaringar gavs till varför verksamheterna inte presenterade partnerkontakt för våldsutövarna, till exempel att partnern redan hade kontakt med en annan verksamhet eller annan gren av deras verksamhet eller att det saknades resurser. De flesta av dessa situationer kommer troligtvis att uppstå oavsett vilken metod för partnerkontakt som används och kan därför vara svåra att undvika. Ökade resurser i form av exempelvis en specifikt tillsatt partnerkontaktperson skulle dock kanske möjliggöra att anledningar som ”resursbrist” blev färre. Forskning om Kriminalvårdens partnerkontaktverksamhet har också visat att inte alla partners erbjuds en partnerkontaktperson. Detta för att det rådde brist på partnerkontaktpersoner, vilket gjorde att vissa verksamheterna var tvungna att prioritera de våldsutsatta som hade störst behov av stöd [2].

Verksamheterna gav även exempel på förklaringar till att partnerkontakt inte presenterades som inte lika självklart kan godtas. I ett antal fall under prövningsfasen valde verksamheterna att aldrig fråga våldsutövaren om partnerkontakt för att de inte ansåg att den behövdes eller inte var lämplig. Det vanligaste var att behandlarna uppgav att paret var separerade och inte hade kontakt längre. Enligt manualen ska dock även en våldsutsatt person som separerat från våldsutövaren bli erbjuden partnerkontakt. Det kan tänka sig att den som blivit utsatt för våld är av en annan åsikt än behandlaren, och vill ta del av partnerkontakt.

Det var däremot ingen verksamhet som uppgav att våldet ansågs så ringa att partnerkontakt inte behövdes.

Våldsutövaren godkänner inte alltid till partnerkontakt

Trettio procent av våldsutövarna godkände inte partnerkontakt under prövningsfasen.

En av förklaringarna som våldsutövarna uppgav var att partnern inte har tid eller möjlighet att träffa en partnerkontaktperson. Det hände även att våldsutövaren uppgav att partnern inte vill delta eller inte har behov av partnerkontakt. Verksamheterna litade på vad våldsutövaren sagt om sin partner. En tanke är att behandlaren kanske kunde gått ett steg längre här och frågat våldsutövaren om det gick bra att ringa upp partnern ändå för att fråga själv. Eller att behandlare frågat våldsutövaren igen, längre fram i behandlingen. Det är tänkbart att så har skett i flera fall, men den informationen samlades inte in under projekttiden.

Skillnaden mellan andelen våldsutövare som inte godkände partnerkontakt är stor mellan grupp 1 och grupp 2. I grupp 1 tackade 45 procent nej och motsvarande siffra för grupp 2 var 15 procent. I grupp 1 fanns det under prövningsfasen upprepade exempel på att våldsutövarna hävdade att de hade sökt sig till behandlingen för sin egen skull och att de därför inte ville att deras partners skulle kontaktas. Våldsutövaren kände att en kontakt med partnern skulle leda till att fokus istället skulle läggas på partnerns behov. Eftersom detta motiv sällan angavs av våldsutövare i grupp 2 kan partnerkontakt tänkas ha beskrivits på olika sätt hos verksamheterna i grupp 1 och grupp 2. Kanske uppfattade våldsutövaren det som att partnern skulle vara involverad i dennes behandling på något sätt?

Partnern tackar ibland nej till partnerkontakt

De våldsutsatta som blev uppringda av verksamheter i grupp 1 under prövningsfasen tackade ja till partnerkontakt i knappt hälften av fallen (40 %), medan de våldsutsatta som blev uppringda av verksamheter i grupp 2 nästan alltid tackade ja till detsamma (83 %). Det är svårt att förstå skillnaden som ett resultat av att den ena gruppen av verksamheter fick vara med under utvecklingsfasen av manualen, i så fall borde resultatet snarare kunna antas ha blivit tvärtom.

Studiens resultat visar att det förekom att de våldsutsatta tackade nej till erbjudandet om partnerkontakt för att de ”inte hade behov av partnerkontakt”, för att ”våldet hade upphört” eller för att de ”inte har tid”. Även tidigare forskning har visat att kvinnor väljer att tacka nej till partnerkontakt av liknande skäl. De 13 av 80 (16 %) kvinnor som tackade nej till IDAP:s partnerkontakt angav anledningar som ”inte orkade”, ”ville lägga det som hänt bakom sig”,” inte var intresserad” och/eller att det hade varit ”lugnt i hemmet samt ”språksvårigheter” till att de inte ville delta [2].

Våldsutsattas upplevelser

Sjutton av 32 kvinnor tackade ja till att bli uppringda av en medarbetare vid Socialstyrelsen för att bli intervjuade om sina upplevelser av partnerkontakt. Av dessa 17 fick vi tag på 15 stycken. Ingen av de kvinnor som tackade nej till att delta i partnerkontakt ville bli intervjuade, eller så blev de aldrig tillfrågade av verksamheterna. Gruppen kvinnor som intervjuades är liten, och kan inte ses som representativa för våldsutsatta personer i stort.

Det fanns en bred ålderspridning bland de 15 intervjuade kvinnorna, från 20 till 60 år med en medelålder på 38 år. Samtliga kvinnor var födda i Sverige, hälften av kvinnorna hade en högskoleutbildning och nästan alla hade gymnasieutbildning. I jämförelse med de kvinnor som själva sökte sig till stödinsatser i en tidigare studie av Karolinska Institutets och FORUM [17], är detta ett lågt antal kvinnor med utländsk bakgrund med en relativt hög utbildning.

De intervjuade kvinnorna hade främst blivit utsatta för psykiskt våld och hot men även i viss mån mindre grovt våld och grovt våld. Kvinnorna utsattes för sådant våld både innan partnerkontakt och under tiden de hade en partnerkontaktperson. Detta reflekterar att majoriteten av kvinnorna bodde ihop med den som gick i behandling för sitt våldsutövande. Också tidigare forskning har visat att kvinnor utsattes för våld även under tiden de hade en stödkontakt [17].

En av studiens frågeställningar var hur de våldsutsatta personerna upplevde partnerkontakt. Resultaten av studien visar att de intervjuade kvinnorna var generellt sett väldigt positiva till partnerkontakt. De var allra mest positiva till att de fått stöd och information. Detta resultat ligger i linje med tidigare forskning [2].

Åtta av 15 kvinnor hade aldrig sökt stöd för sin våldsutsatthet tidigare när partnerkontaktpersonerna ringde upp. Med tanke på att ett av argumenten för partnerkontakt är att få tag på våldsutsatta personer som aldrig tidigare sökt hjälp, så får det ses som ett gott resultat. Resultaten ligger i linje med tidigare forskning från Storbritannien som indikerar att den proaktiva kontakten leder till att de våldsutsatta personerna får hjälp tidigare än vad som skulle ha varit fallet om de hade varit helt upp till dem själva att ta kontakt med en verksamhet [6, 7]. Dessutom fick nära hälften av kvinnorna i vår studie information om något som de inte visste, till exempel om var de kunde söka hjälp för sig själva och sina eventuella barn eller hantera ett visst problem. Skuld- och skamkänslor brukar göra att våldsutsatta personer tvekar att söka hjälp, konstateras i studierna [6, 7]. Att aktivt uppmuntras att ta emot stöd och hjälp kan enligt studierna bryta en isolering som många kvinnor känner när de utsätts för övergrepp.

Däremot var det endast ungefär hälften av kvinnorna som kände sig säkrare efter att ha fått en partnerkontaktperson. De övriga svarade att deras känsla av säkerhet inte hade förändrats. Detta skiljer sig från Kriminalvårdens resultat som visade att majoriten av de våldsutsatta (75 procent) ansåg att partnerkontakten bidragit till att öka deras säkerhet. Socialstyrelsens resultat måste dock tolkas utifrån den korta uppföljningstiden, vilken kunde vara en månad till högst sju månader sedan de fick en partnerkontaktperson. För att kvinnorna ska kunna bedöma om deras säkerhet har ökat kan det krävas betydligt längre tid. Vidare kan det bland annat behövas andra insatser som skyddat boende, regelbundna stödsamtal, flera samtal med partnerkontaktpersonen samt inte minst att våldsutövarens behandling hjälper, för att öka säkerheten.

Majoriteten av kvinnorna var aldrig oroliga över att våldsutövarna skulle vara mer benägna att använda kontrollerande beteende, hot eller våld som följd av att de tog del av partnerkontakt. De var heller inte oroliga för att information som inte fick vidarebefordras till våldsutövarna ändå skulle komma dessa till del. Dessa båda resultat är positiva, då det förekommit att verksamheter under projektets gång har frågat om det kan finnas risker med att arbeta med partnerkontakt.

Implikationer för framtiden

Denna studie visar att partnerkontaktmetoden är lovande: de våldsutsatta personerna uppskattade att delta, verksamheterna ansåg att metoden var genomförbar och innebar en positiv utveckling av deras arbetssätt och studien visade även att metoden bidrog till att våldsutsatta personer fick mer likartad information och stöd från verksamheterna än före den infördes.

Även om metoden uppskattas av professionella, våldsutövare och våldsutsatta betyder inte det att partnerkontakt ökar den våldsutsatta personens och dennes eventuella barns säkerhet. För att avgöra det krävs en effektutvärdering.

Det behövs ett mer omfattande stöd för att implementera partnerkontaktmetoden än det som erbjöds i denna studie. Syftet mer partnerkontaktmetoden är enkelt och tydligt, men att tillämpa den kräver en icke oansenlig omställning för de flesta verksamheter och en ökad arbetsbörda. När nya verksamheter ska implementera partnerkontakt föreslås det ett inledande utbildande moment där verksamheterna får gå igenom manualen i detalj och göra övningar (t.ex. rollspel). Det nationella och regionala kompetensstödet kan användas för detta syfte. Socialstyrelsen kan utbilda länsstyrelsernas utvecklingsledare i metoden, vilka sedan i sin tur kan utbilda medarbetare vid verksamheter för våldsutövare.

Ett av de största hindren vid implementering av partnerkontaktmetoden var kombinationen personalomsättningar och resursbrist. Verksamheter som har små resurser kommer sannolikt att ha svårt att klara av ett fullgott partnerkontaktarbete. Med stora personalomsättningar blir det ännu svårare. Om målet är att flera ska få ta del av partnerkontaktmetoden, behövs större personalstyrka vid de flesta verksamheter. Detta skulle möjliggöra att en utsedd person kan ta alla partnerkontaktuppdrag, någonting som ett flertal av verksamheterna i denna studie efterfrågade.

Referenser

1. Metoder i arbetet med våldsutövare- En förstudie. Stockholm: Socialstyrelsen; 2011.
2. Yourstone Cederwall, J, Freij, I. Utvärdering av partnerkontakt kopplat till IDAP. Stockholm: Kriminalvården; 2010.
3. Iwi, K, Todd, J. Working towards safety- a guide to domestic violence intervention work. Volume 2 Women's Services. London: Domestic Violence Intervention Project (DVIP); 2000.
4. Respect. The Respect Safe Minimum Practice Standard: July 2012. Storbrittanien: Respect accredited; 2012.
5. Madoc-Jones, I, Roscoe, K. Women's safety service within the Integrated Domestic Abuse Programme: perceptions of service users. Child and Family Social Work. 2010; 15:155-64.
6. Burton, S, Regan, L, Kelly, L. Supporting women and challenging men. Lessons from the Domestic Violence Intervention project. . Bristol: The Policy Press; 1998.
7. Williamson, E, Hester, M. Evaluation of the South Tyneside Domestic Abuse Perpetrator Programme (STDAPP) 2006-2008. Bristol: University of Bristol; 2009.
8. Integrated Domestic Abuse Programme (IDAP) – behandlingsprogram för män som misshandlar. Partnerkontaktmanual. Kriminalvården; Årtal saknas.
9. Emerge- Partner Contact Manual. Cambridge, MA: Emerge; Årtal saknas.
10. Om enkätverktyget Beredskap för förändring. Stockholm: Socialstyrelsen; 2013.
11. Organizational Readiness for Change (TCU ORC)- Social Agency Staff Version (TCU ORC-SA). Fort Worth, Texas: TCU Institute of Behavioral Research; 2005.
12. Simpson, DD, Dansereau, DF. Assessing Organizational Functioning as a Step Toward Innovation. Science and Practice Perspectives. 2007; 3(2):20–8.
13. Granello, DH, Granello, PF, Lee, F. Measuring treatment outcomes and client satisfaction in a partial hospitalization program. The Journal of Behavioral Health Services and Research. 1999; 26(1):50-63.
14. Manual för FREDA- standardiserade bedömningsmetoder för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer (preliminär version). Stockholm: Socialstyrelsen; 2012.
15. Manual för FREDA – standardiserade bedömningsmetoder för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer Stockholm: Socialstyrelsen; 2014.
16. Meyers, DC, Durlak, JA, Wandersman, A. The Quality Implementation Framework: A Synthesis of Critical Steps in the Implementation Process. American Journal of Community Pschology. 2012; 50:462-80.
17. Utvärdering av socialtjänstens och ideella kvinnojourers insatser för våldsutsatta kvinnor. Karolinska Institut och FORUM; 2011.

Bilaga 1. Enkäten för att undersöka verksamheternas förutsättningar inför prövning av metoden

	Instäm-stäm-mer inte alls	Instäm-stäm-mer inte	Vet ej	Instäm-stäm-mer delvis	Instäm-stäm-mer helt
Utvecklingsbehov *Din arbetsplats behöver ytterligare stöd med att…*					
specificera målen med partnerkontaktverk-samheten (PK)					
tilldela eller förtydliga personalens roller (inom ramen för PK)					
tydliggöra vars och ens arbetsuppgifter (inom ramen för PK)					
förbättra journalförvaring och informationska-nalerna (som krävs för PK)					
Utbildningsbehov *Du behöver mer utbildning…*					
i datorhantering för att arbeta med PK (t.ex. Excel)					
i lagstiftning och föreskrifter du behöver känna till för att arbeta med PK					
Motivationen/viljan att förändra arbetet med partnerkontaktverksamhet *I dag finns motivationen/viljan att förändra vårt arbete med PK-verksamhet som kommer från…*					
klienterna vi arbetar med					
personalen					
ledningen					
nämnden					
intresseorganisationer					
andra verksamheter i offentlig sektor					
Socialstyrelsen					
Kontorslokaler som behövs för att bedriva PK *(inkludera här även andra lokaler som ni kan tänka er att utnyttja (t.ex. vid en kvinnojour))*					
Era arbetslokaler (storlek och möblering) upp-fyller behoven					
Vår kontorsutrustning (t.ex. telefon, fax, kopia-tor) är tillräcklig					
Arbetslokalerna erbjuder den avskildhet som PK kräver					
Arbetslokalerna är välanpassade och ända-målsenliga					
Personal					
Personal har kompetens att klara arbetsuppgif-terna inom PK					
Vi har problem med hög personalomsättning på arbetsplatsen					
Här har personalen vanligtvis tillräckligt med tid för att utföra sina uppdrag					
Vi har tillräckligt med personal för att möta klienternas behov i dagsläget					
Personalen har den kompetens som behövs för det kommande arbete med PK					

	Instäm-stäm-mer inte alls	Instäm-stäm-mer inte	Vet ej	Instäm-stäm-mer delvis	Instäm-stäm-mer helt
Utrustning					
Du har den datorutrustning/-program du behöver för att bedriva PK					
Majoriteten av vår dokumentation är da-torbaserad					
Du har en dator på ditt arbetsrum					
Er datorutrustning är i huvudsak gammal och föråldrad					
Personalen är nöjd med vårt datorsystem					
Fler datorer behövs i personalens arbete					
Du använder datorn dagligen i ditt arbete					
Medbestämmande					
Alltför många av personalens egna beslut måste granskas av andra					
Personalen har stora befogenheter att ta egna beslut i arbetet					
Personalen har frihet att pröva olika idéer eller arbetssätt					
Det är för mycket regler och begränsningar på min arbetsplats					
Stress					
Du har för stor arbetsbelastning för att kunna sköta ditt arbete effektivt					
Personalen uppvisar ofta symptom på stress eller utmattning					
Du upplever ofta mycket stress i ditt arbete					
Den tunga arbetsbelastningen minskar personalens effektivitet					
Personalen är ofta frustrerad					
Förändring					
Nya idéer från personalen uppmuntras inte					
Det är lätt att ändra rutiner så att de passar till nya förutsättningar					
Personalen framför ofta goa idéer om hur verksamheten skall förbättras					
Den allmänna inställningen är att vi ska ändra det som inte fungerar					
Du upplever att du har stöd för att pröva PK från din chef/ledningen					

Bilaga 2. Enkät om manualen till partnerkontaktpersoner efter första kontakt

		Ja	Nej	Delvis
1.	Framgår syftet med PK tydligt i manualen?	□	□	□
2.	**a)** Tycker du att det framgår av manualen att PK utgörs av ett fåtal kontakttillfällen (men som är utspridda över en längre tid)?	□	□	□
	b) Vad tycker du om att PK är begränsad till att röra säkerhetsfrågor (dvs. ej mer omfattande stöd)? Kommentar:			
3.	**a)** Tyckte du att det var lätt att fördela, definiera och hålla isär rollerna inom och/eller mellan verksamheter (dvs. PKperson, våldsutövarensbehandlare och de som erbjuder utökat skydd, stöd och/eller behandling till den våldsutsatta)?	□	□	□
	b) Om nej, varför? Kommentar:			
4.	**a)** Generellt sett, kunde du utföra allt som ingår i första mötet enligt manualen vid ett möte (ink. FREDA-beskrivning och FREDA-farlighet)?	□	□	□
	b) Om nej, hur många mötestillfällen krävdes i genomsnitt? Antal mötestillfällen:_____			
	c) Hur lång tid tog det i genomsnitt att ta dig igenom allt under avsnittet "första mötet" ? Antal timmar:_____			
5.	**a)** Tyckte du att FREDA-beskrivning och FREDA-farlighet gav dig ett bra underlag för säkerhetsplaneringen?	□	□	□
	b) Om nej, varför? Kommentar:			
6.	**a)** Var de listade punkter i manualen till hjälp när du gjorde "helhetsbedömningen" av situationen runt om den våldsutsatta (s.9 i manualen "Glöm inte den våldsutsattas situation som helhet")?	□	□	□
	b) Om nej, känner du att du kan lita på er erfarenhet och utbildning när det kommer till "helhetsbedömningen"?	□	□	□
7.	**a)** Generellt sett, kände du att något avsnitt i manualen var för omfattande?	□	□	□
	b) Om ja, vilket/vilka? Kommentar:			
8.	**a)** Finns det något annat som du vill ta upp kring manualen?	□	□	□
	b) Om ja, vad? Kommentar:			
9.	**a)** Har du någon praktiskt tips på något som vi kan förtydliga eller lägga till i manualen för de som ska utföra PK för första gången?	□	□	□
	b) Om ja, vad? Kommentar:			

Bilaga 3. Information som samlades in om varje våldsutövare

Våldsutövares kod (avidentifierad):_____ Våldsutövarens kön:_____
Den våldsutsattas kod (avidentifierad):_____ Våldsutsattas kön:_____

2. Datumet våldsutövaren tog kontakt med er verksamhet för våldsproblem och hur
Datum:_____
Hur:

3. Fortsätter våldsutövaren i behandling? □ JA □ NEJ
4. Om nej till 3, varför?
5. Om nej till 3, vid vilket datum och när slutade våldsutövaren?
Datum:_____
När:

6. Om ja till 3, när var behandlingen genomförd?
Datum:_____

7. P.K. presenteras? □ JA □ NEJ
8. Om nej till 7, varför?
9. Om ja till 7, vid vilket datum och när presenterades P.K.?
Datum:_____
När:

10. Våldsutövaren godkände P.K.? □ JA □ NEJ
11. Om nej till 10, varför?

12. Om ja till 10, gick ni vidare med försök att kontakta partnern? □ JA □ NEJ
13. Om nej till 12, varför?

Loggbok- Försök att kontakta partnern/Samtal

Fyll i följande del om ni gick vidare med försök att kontakta partnern (dvs. om ni svarat Ja på fråga 12)
Nyinkommen våldsutövares kod (avidentifierad):_____
Den våldsutsattas kod (avidentifierad):_____

Datum	Hur (telefonsamtal, sms, brev, personligt möte)	Lyckas? (fick kontakt/ han/hon svarade)		Tackade partnern ja till P.K.?		Samtyckte partnern till delning av information?		Vad togs upp? (skriv gärna mer på anteckningssidan)
		Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	
		□	□	□	□	□	□	
		□	□	□	□	□	□	
		□	□	□	□	□	□	
		□	□	□	□	□	□	

Bilaga 4. Checklistan över hur partnerkontakten gick till

Checklista- Partnerkontaktverksamhet

*Vi vill gärna att ni fyller i denna checklista för **varje** våldsutsatt person som vill delta i PK.*

Vi vill att ni skickar in dessa ifyllda checklistor vid slutet av testperioden. Det kan även vara ett bra verktyg för er själva. Om ni tycker att checklistan var en hjälp i PK-arbetet, så kanske vi tar med den som bilaga i manualen.

Den våldsutsattas kod (avidentifierad):_____

Har du…

- ☐ fått samtycke från våldsutövaren?
- ☐ läst igenom FREDA-manualen och förstår hur FREDA-beskrivning och FREDA-farlighetsbedömning ska genomföras?

Innan du tar kontakt

- ☐ fördelat och definierat rollerna inom och/eller mellan verksamheter?:
  - partnerkontaktperson
  - våldsutövarens behandlare
  - de som erbjuder utökat skydd, stöd och/eller behandling till den våldsutsatta
- ☐ listat verksamheter som kan erbjuda skydd, stöd och/eller behandling till den våldsutsatta och dennas eventuella barn?
- ☐ planerat för hur minnesanteckningar ska föras?
- ☐ samlat in annan relevant information kring den våldsutsatta (t.ex. levnadsförhållande)?

- ☐ fått kontakt med den våldsutsatta och kommit överens om en tid för första mötet?

Första mötet

- ☐ försäkrat dig om att den våldsutsatta förstått syftet med partnerkontaktverksamheten?
- ☐ gått igenom samtycket för delning av information med den våldsutsatta?
- ☐ beskrivit våldsutövarens behandling?
- ☐ fyllt i FREDA-beskrivning tillsammans med den våldsutsatta?
- ☐ fyllt i FREDA-farlighetsbedömning tillsammans med den våldsutsatta, samt
- ☐ återkopplat resultaten av FREDA-farlighetsbedömning till den våldsutsatta?
- ☐ vägt in helheten i bedömningen av den våldsutsattas situation och behov, samt
- ☐ återkopplat denna bedömning till den våldsutsatta?
- ☐ gett information om samhällets stödinsatser utifrån den våldsutsattas individuella behov och riskbedömningen?

Bilaga 5. Intervjuenkät om våldsutsatta personer upplevelser av partnerkontakt

Din upplevelse av partnerkontaktverksamheten

Vänligen hjälp oss förbättra partnerkontaktverksamheten genom att besvara några frågor, relaterade till den hjälp ni fått. Vi är intresserade av ditt uppriktiga svar, oavsett om det är positivt eller negativt. Vi är tacksamma om du svarar på alla frågor. Tack för din hjälp.

1. Hur gammal är du?

2. Bor du ihop med personen som går i behandling för sitt våldsutövande?

Ja	Nej

Om nej, för hur länge sedan avslutades er relation?

3. Har du barn som bor hemma och är under 18 år?

Ja	Nej

4. Har du arbete?

Ja	Nej

5. Är du född i Sverige?

Ja	Nej

6. Är båda dina föräldrar födda i Sverige?

Ja	Nej

7. Har du slutfört gymnasieutbildning?

Ja	Nej

8. Har du slutfört högskoleutbildning?

Ja	Nej

9. Hur bedömer du kvalitén på den hjälp du mottagit?

1	2	3	4
Dålig	Mindre bra	Bra	Utmärkt

10. Fick du den hjälp du förväntade dig?

1	2	3	4
Nej, absolut inte	Nej, inte riktigt	Ja, för det mesta	Ja, absolut

11. Till hur stor del har partnerkontaktverksamheten uppfyllt dina behov?

1	2	3	4
Inga av mina behov har tillgodosetts	Endast några av mina behov har tillgodosetts	De flesta av mina behov har tillgodo-setts	Nästan alla mina behov har tillgodo-setts

12. Om en vän var i behov av liknande hjälp, skulle du rekommendera partnerkontaktverk-samheten till henne/honom?

1	2	3	4
Nej, absolut inte	Nej, jag tror inte det	Ja, jag tror det	Ja, absolut

13. Hur nöjd är du med hjälpens omfattning?

1	2	3	4
Riktigt missnöjd	Neutral eller lite missnöjd	För det mesta nöjd	Mycket nöjd

14. Har partnerkontaktverksamheten hjälpt dig hantera/lösa dina problem på ett bättre sätt?

1	2	3	4
Nej, den verkar ha förvärrat saker	Nej, den hjälpte verkligen inte	Ja, den hjälpte till viss del	Ja, den var till stor hjälp

15. Hur nöjd är du, generellt sett, med den hjälp du fått?

1	2	3	4
Frustrerad	Neutral eller lite missnöjd	För det mesta nöjd	Mycket nöjd

16. Om du skulle behöva söka hjälp på nytt, skulle du kontakta samma verksamhet?

1	2	3	4
Nej, absolut inte	Nej jag tror inte det	Ja, jag tror det	Ja, absolut

17. Hur känner du dig i kontakten med din kontaktperson?

1	2	3	4
Rädd	Nervös	Lugn	Trygg

18. Var du orolig över att information skulle kunna spridas till din partner/f.d. partner?

1	2	3	4
Nej, aldrig	Ja, ibland	Ja, för det mesta	Ja, alltid

19. Var du orolig över att din partner/f.d. partner skulle bli mer benägen att använda kontrollerande beteende, hot eller våld för att du hade en kontaktperson?

1	2	3	4
Nej, aldrig	Ja, ibland	Ja, för det mesta	Ja, alltid

20. a) När din partnerkontaktperson ringde dig och erbjöd hjälp, var det första gången du var i kontakt med en verksamhet om det du utsatts för?
b) Om nej: Vilka verksamheter har du varit i kontakt med innan du blev erbjuden en partnerkontaktperson?
c) Hur länge sedan var du i kontakt med dessa?
21. Fick du reda på något av din kontaktperson som du inte redan visste kring hur du kan förbättra din säkerhet? Vad?
22. Har något förändrats i och med att du deltagit i partnerkontaktverksamheten? Vad?
23. Kan du nämna något konkret råd som du fick av din kontaktperson och som du följde?
24. Var det något råd som du inte följde? Vilket? Varför valde du att inte följa det?
25. Känner du dig säkrare efter att du genomgått partnerkontaktverksamheten? Om du gör det - på vilket sätt? Varför tror du att det är just partnerkontaktverksamheten som bidragit till att du känner dig säkrare? Om inte, varför?
26. Finns det något som du tyckte varit speciellt bra med partnerkontaktverksamheten? I så fall beskriv detta med egna ord.
27. Finns det något som du inte tyckte var bra med partnerkontaktverksamheten? I så fall beskriv detta med egna ord.

Bilaga 6. Verksamheterna i grupp 1: Kontakt med våldsutövare under utvecklingsfasen

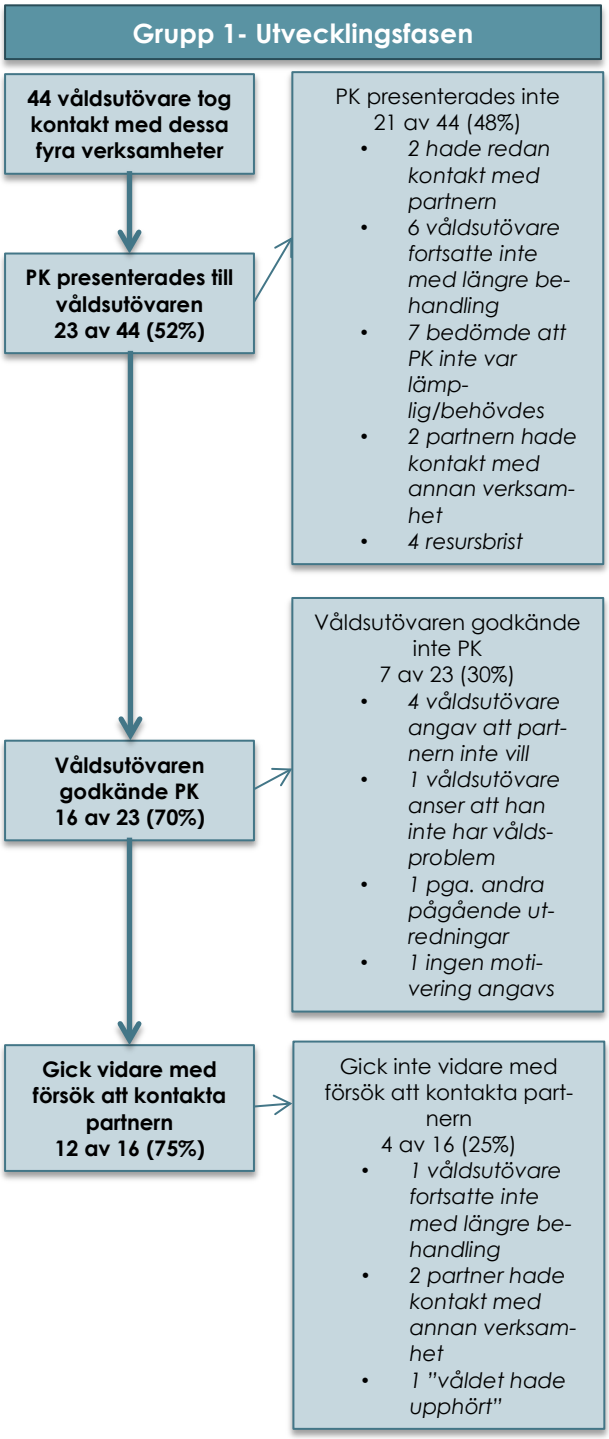

Bilaga 7. Insatser som partners fick under utvecklingsfasen

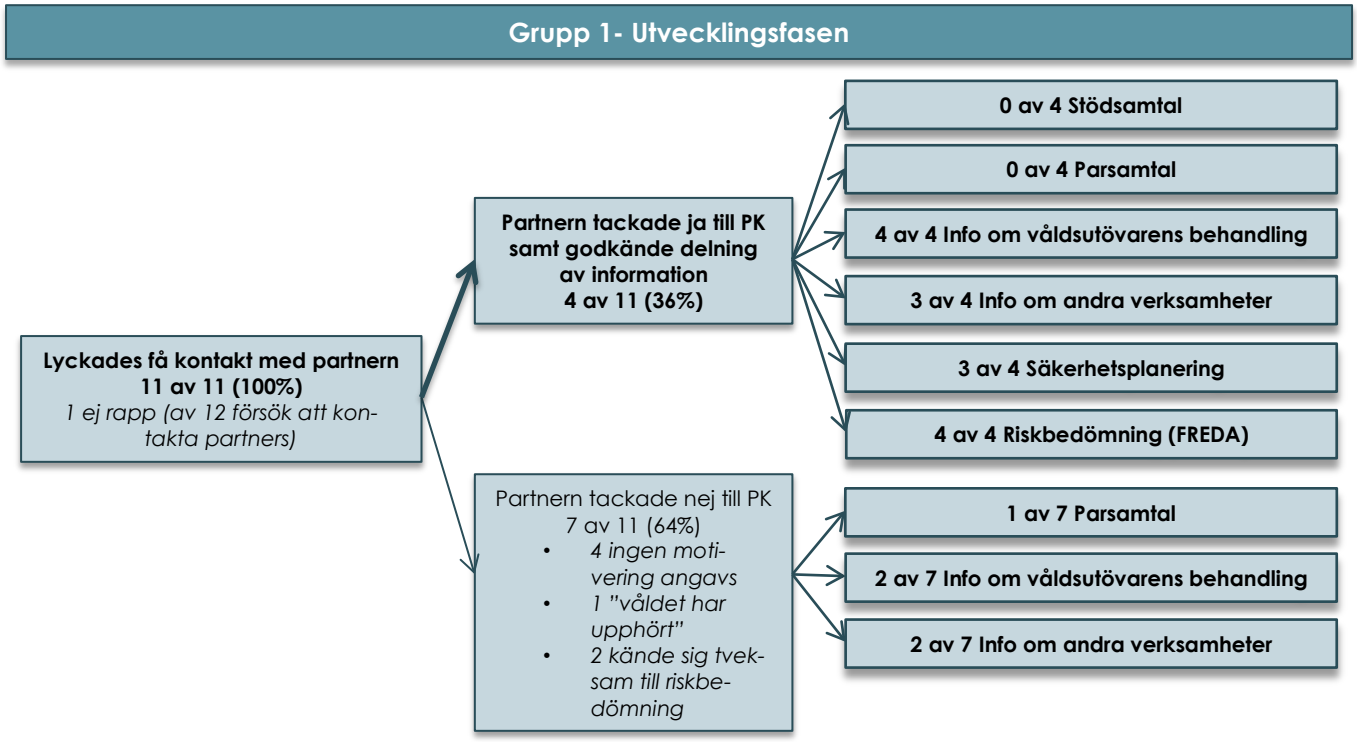

Bilaga 8. FREDA-beskrivning dimensioner

Psykiskt våld och hot	
Kränkningar	
1	Sagt att jag är tokig eller dum
2	Sagt att jag är ful eller värdelös
3	Kontrollerat eller haft synpunkter på mitt utseende
4	Ignorerat mig som om jag inte fanns till
5	Anklagat mig för sina problem
6	Anklagat mig för sitt beteende
7	Visat ilska över hur jag sköter sysslorna hemma
8	Skrikit åt mig
9	Kallat mig fula ord
10	Hotat med blick eller gester
Förföljelse	
11	Påpekat att jag aldrig skulle klara mig utan honom/henne/dem
12	Anklagat mig för att flirta eller ha ett förhållande med någon annan
13	Anklagat mig för lögner
14	Varnat mig för att lämna relationen
15	Terroriserat mig per telefon
16	Skickat hotfulla e-post-meddelanden eller sms
17	Spridit elakt skvaller om mig
18	Hotat att avslöja saker som jag inte vill att andra ska veta om mig
19	Kontaktat olika personer för att få information om mig
20	Iakttagit eller förföljt mig
21	Stulit eller tjuvläst min post
22	Besvärat mig på min arbetsplats
Kontroll	
23	Kontrollerat alla pengar
24	Kontrollerat mina tider och tvingat mig redogöra för var jag hållit hus
25	Krävt att jag håller mig hemma
26	Kontrollerat eller begränsat min kontakt med min släkt eller mina vänner
27	Kontrollerat eller begränsat mina telefonsamtal
28	Hindrat eller förbjudit mig att gå till skolan eller arbeta
29	Hindrat mig från att få mat eller sova
30	Krävt sex oavsett om jag vill eller inte
Hot	
31	Hindrat mig från att söka sjukvård när jag behövt det
32	Låst mig inne
33	Kastat saker, bankat eller sparkat på väggar, dörrar eller möbler
34	Spottat på mig
35	Hotat skada andra jag bryr mig om
36	Hotat med att slå mig
37	Hotat mig med kniv eller annat farligt föremål
38	Hotat att döda mig
39	Hotat personer i min omgivning
40	Skadat andra personer i min omgivning
41	Vandaliserat mitt hem

Fysiskt och sexuellt våld	
Mindre grovt våld	
45	Knuffat mig
46	Hållit fast mig
47	Skakat mig
48	Kastat saker på mig
49	Vridit om min arm
50	Nypt eller rivit mig
51	Dragit mig i håret
52	Slag till mig med handflatan på armarna eller på kroppen
53	Tagit stryptag på mig
Grovt våld	
54	Slagit till mig med handflatan i ansiktet eller på huvudet
55	Slagit mig med knytnäven på armarna eller på kroppen
56	Slagit mig med knytnäven i ansiktet eller på huvudet
57	Sparkat mig på armarna eller på kroppen
58	Sparkat mig i ansiktet eller på huvudet
59	Slagit mig så hårt i ansiktet att jag blödde eller fick blåmärken
60	Slagit mig så hårt på kroppen att ja blödde eller fick blåmärken
Överlagt grovt våld	
61	Bundit mig
62	Bränt mig med cigarett eller annat föremål
63	Slagit mig med ett föremål
64	Stuckit mig med vasst föremål
65	Försökt kväva mig
66	Knivskurit mig
67	Försökt döda mig
Sexuellt våld	
68	Tvingat mig till sexuella handlingar mot min vilja (t.ex. samlag, samlagsliknande akter)
69	Gjort mig väldigt illa när vi haft sex (t.ex. varit våldsam, skadat mina bröst eller mitt könsorgan, etc.)

Bilaga 9. Kontakt med våldsutövare under förmätningen och prövningsfasen

(PK = partnerkontakt)

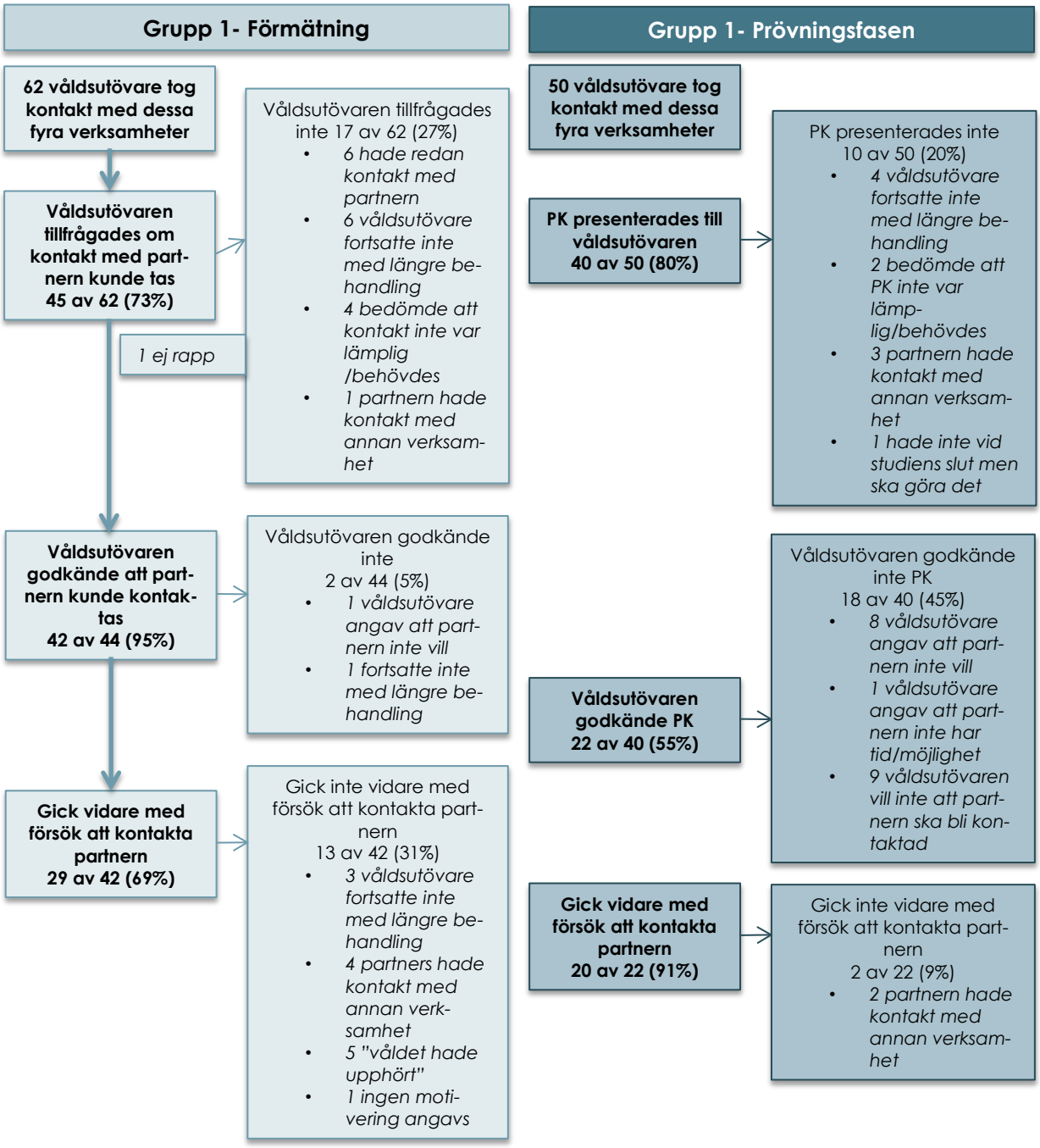

PK = partnerkontakt

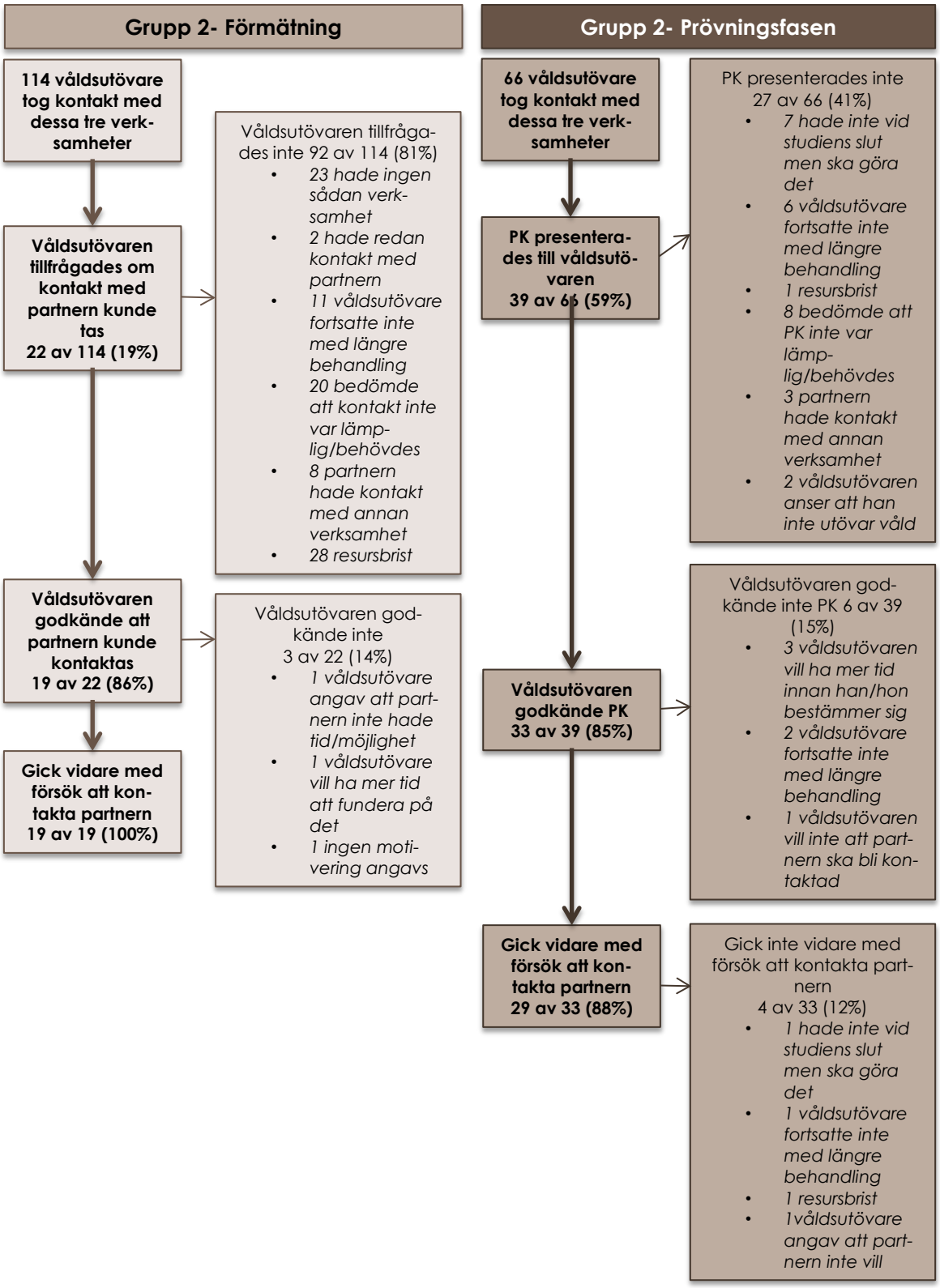

Bilaga 10. Kontakt med våldsutsatta partners under förmätningen och prövningsfasen

PK = Partnerkontakt

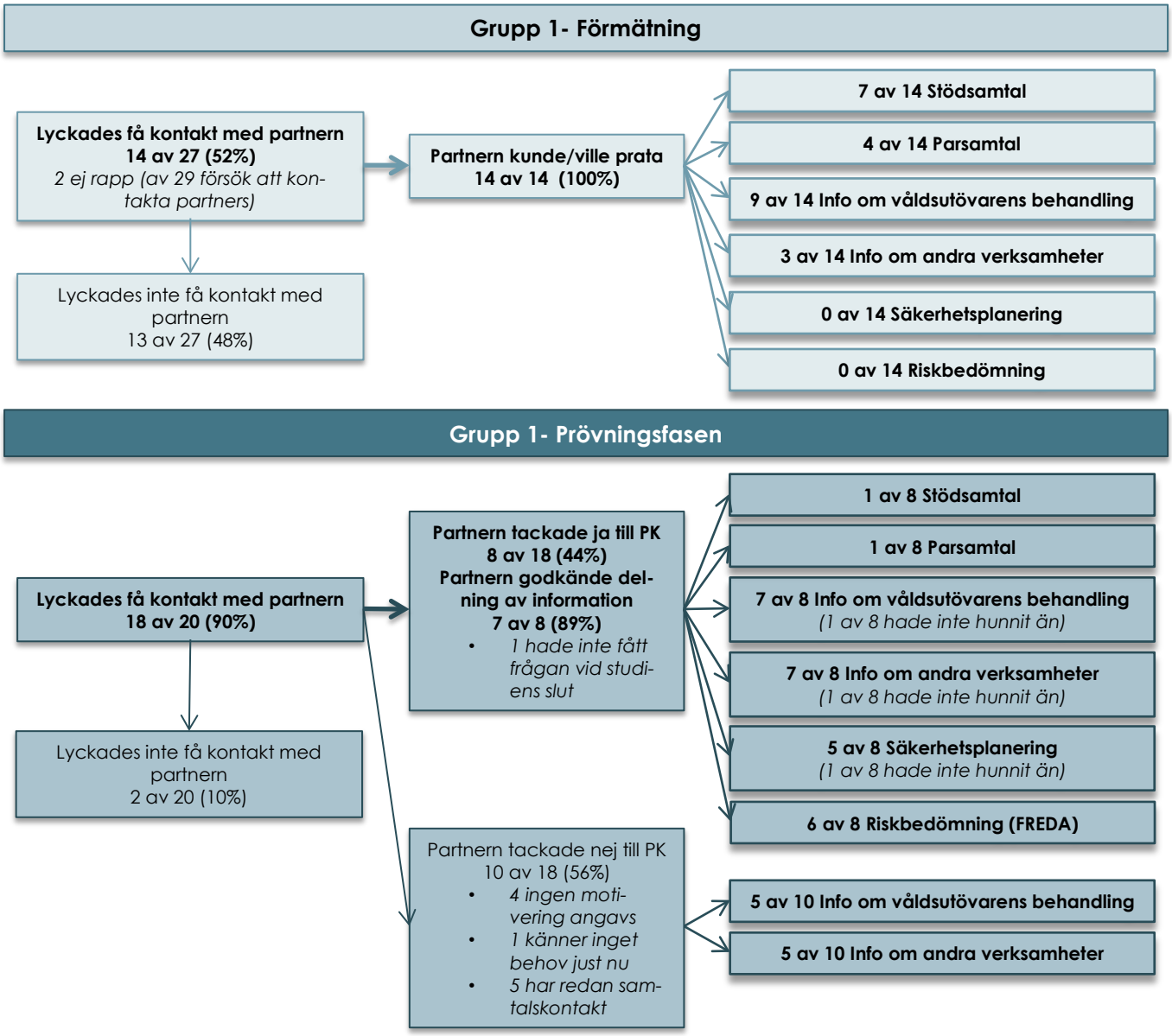
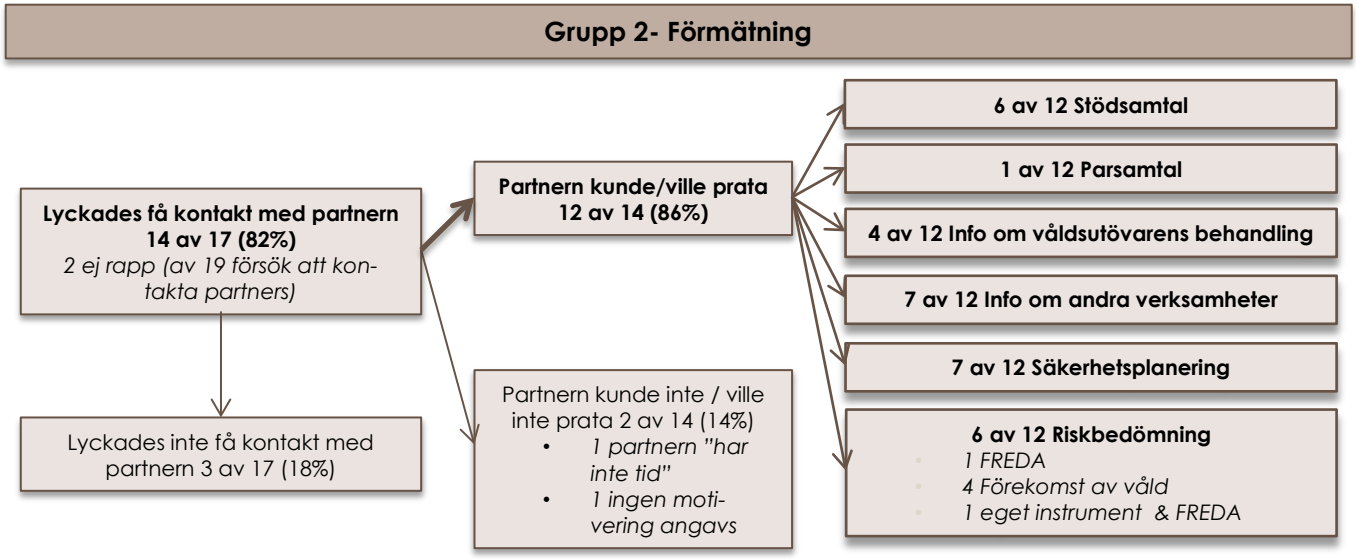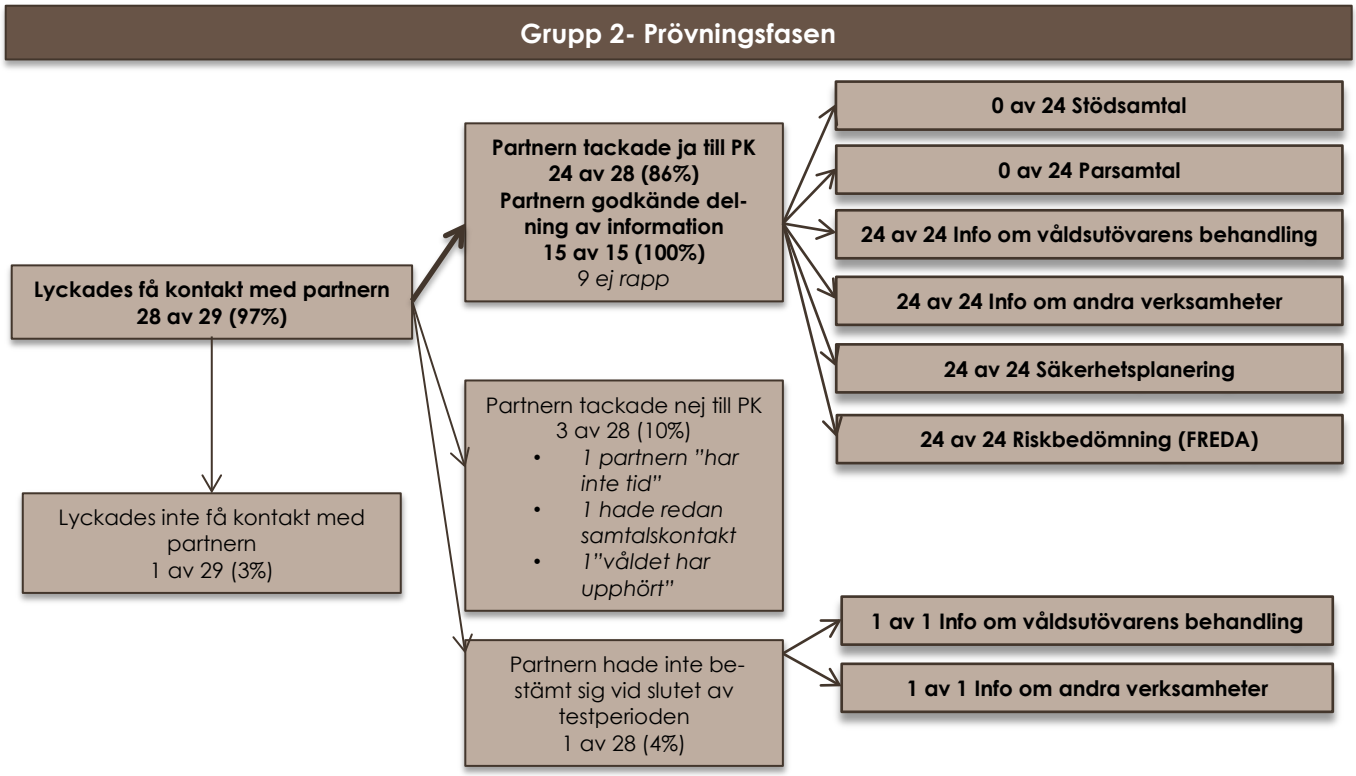
PK = Partnerkontakt